
‘Met armoede loop je niet te koop!’

Een onderzoek naar de wijze waarop de Parochiële Caritas Instelling St. Maarten in contact kan komen met stille armen voor het verlenen van hulp.

Naam : Jolien van Dommelen
Studentnr. : 1520913
Faculteit : Hogeschool Utrecht, FMR, ‘Instituut voor Recht’
Opleiding : Sociaal Juridische Dienstverlening VT
Studiejaar: : 2010

Voorwoord

Voor u ligt het resultaat van mijn afstudeeronderzoek. Ondanks dat mijn afstudeerperiode nogal moeizaam is verlopen heb ik er met veel plezier aan gewerkt.

Het feit dat ik mijn afstudeerscriptie tot een goed eind heb kunnen brengen, heb ik niet alleen aan mijn eigen inzet te danken. Ik wil graag van de gelegenheid gebruik maken om daar kort aandacht aan te besteden.

Om te beginnen wil ik Pim van Heijst (onderzoeker aan de Hogeschool Utrecht) en mijn opdrachtgevers vanuit de Parochiële Caritas Instelling bedanken. Dankzij hen ben ik met de juiste werkvelddeskundigen en organisaties in contact gekomen die bereid waren hun medewerking te verlenen aan dit onderzoek.

Ook wil ik Maaïke van den Bosch (docent Sociaal Juridische Dienstverlening) bedanken voor haar sturing en vooral voor de extra begeleiding tijdens het schrijven van het afstudeeronderzoek.

Tenslotte wil ik mijn familie en vrienden bedanken voor alle steun en het vertrouwen dat zij mij hebben gegeven gedurende mijn afstudeerperiode.

Bedankt!

Ik hoop dat u dit onderzoek met interesse en plezier leest. Ik vertrouw erop dat u de conclusie en de aanbevelingen ter harte neemt.

1. Inleiding en onderzoekopzet	5
1.1. Onderwerp en probleemomschrijving.....	5
1.2. Doelstelling.....	7
1.3. Vraagstelling.....	7
1.4. Relevantie van het onderwerp.....	8
1.5. Dataverzamelmethode.....	9
1.6. Vorm van het afstudeerproject en opbouw van het schriftelijk eindverslag...	9
2. Wat is stille armoede?.....	10
2.1. Inleiding.....	10
2.2. Stille armoede in Nederland.....	10
2.3. Risicogroepen.....	11
2.4. Wet- en regelgeving.....	12
2.4.1. Wet werk en bijstand.....	13
2.4.2. Toeslagenwet.....	14
2.4.3. Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen.....	15
2.4.4. Wet maatschappelijke ondersteuning.....	16
3. Wie zijn de stille armen binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug?.....	17
3.1. Inleiding.....	17
3.2. Zeist.....	17
3.3. Utrechtse Heuvelrug.....	19
4. Wat is het beleid met betrekking tot stille armoede in de gemeente Zeist?.....	20
4.1. Inleiding.....	20
4.2. Uitwerking van het beleid in de gemeente Zeist.....	20
4.2.1. ZeistPas.....	20
4.2.2. Geld-Terug-Regeling.....	20
4.2.3. Collectieve ziektekostenverzekering.....	21
4.2.4. Kwijtscheldingen.....	21
5. Wat is het beleid met betrekking tot stille armoede in de gemeente Utrechtse Heuvelrug?.....	22
5.1. Inleiding.....	22
5.2. Uitwerking van het beleid in de gemeente Utrechtse Heuvelrug.....	22
5.2.1. Regeling maatschappelijk verkeer.....	22
5.2.2. Eenmalige uitkering.....	22
5.2.3. Collectieve ziektekostenverzekering.....	22
5.2.4. Vergoeding zwemlessen voor zwemdiploma A.....	23
5.2.5. Vergoeding internetaansluiting.....	23
5.2.6. Vergoeding kosten ouderbijdrage peuterspeelzalen.....	23
5.2.7. Kwijtscheldingen.....	24
6. Op welke manier bereiken andere sociaal juridische organisaties binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug de stille armen?.....	25
6.1. Inleiding.....	25
6.2. Interviews werkvelddeskundigen.....	25
6.2.1. Gemeente Utrechtse Heuvelrug.....	25
6.2.2. Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug.....	26
6.2.3. ANBO / SWD / Welnuh.....	28
6.2.4. Sociaal Raadslieden Zeist.....	29

7. Wat is de visie van medewerkers van de PCI rondom het bereiken van stille armen?	31
7.1. Inleiding.....	31
7.2. Achtergrond parochie St. Maarten.....	31
7.3. Visie van de medewerkers van de PCI.....	31
8. Conclusie	33
8.1. Inleiding.....	33
8.2. Beantwoording deelvragen.....	33
8.3. Beantwoording hoofdvraag.....	37
8.4. Evaluatie doelstelling.....	38
9. Aanbevelingen	39
9.1. Inleiding.....	39
9.2. Aanbevelingen.....	39
9.3. Inhoudelijk document (extra).....	41
Bijlagen:	
1. Lijst met afkortingen.....	44
2. Bronnenlijst.....	45
3. Wijk en buurt indeling gemeente Zeist.....	47
4. Gebruikte wetsartikelen.....	48
5. Vergoeding activiteiten Geld-Terug-Regeling.....	54
6. Feedback van het werkveld.....	55
7. Vragenlijst werkvelddeskundigen.....	58
8. Samenvatting.....	59

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1. Onderwerp en probleemomschrijving

De opdrachtgever van dit onderzoek is de Parochiële Caritas Instelling (PCI) van de parochie St. Maarten. De PCI levert binnen de parochie op verschillende manieren hulp aan mensen/parochianen die hier behoefte aan hebben. Denk bijvoorbeeld aan verslavingszorg, daklozenhulp en vluchtelingenhulp. Caritas in het Latijn betekent 'liefde' en wordt binnen de Christelijke en Katholieke kerk vooral gebruikt voor hulp aan noodlijdenden in de samenleving en is een onderdeel van de 'Diaconie'. De Diaconie is de dienst van zorg, strijd en solidariteit ten behoeve van het gewone leven van mensen, met name van mensen aan de onderkant van de samenleving.

De PCI heeft contact opgenomen met het lectoraat Participatie en Maatschappelijke Ontwikkeling van het Kenniscentrum Sociale Innovatie van de Hogeschool Utrecht. Vanuit het lectoraat is Pim van Heijst opdrachtgever geweest voor dit afstudeerproject.

In Nederland speelt armoede zich vaak af achter de voordeur van mensen die er op het eerste gezicht niet arm uitzien.¹ Deze mensen hebben minder te besteden dan anderen en blijven achter bij het gemiddelde welvaartspeil in een land. Dit wordt ook wel stille armoede genoemd.² Mensen moeten rondkomen van een laag inkomen en moeten bezuinigen op luxe en deelname in de maatschappij. Een aantal voorbeelden hiervan is geen clubjes voor de kinderen, geen internet of zelfs geen computer en geen vakantie. In Nederland leven veel gezinnen die niet mee kunnen draaien in de maatschappij en hierdoor het risico lopen in een sociaal isolement terecht te komen. Daarnaast rust er nog steeds een taboe op armoede waardoor mensen minder snel aan de bel trekken en soms niet eens op de hoogte zijn van de regelingen die er binnen gemeenten bestaan op financieel gebied.^{3 4}

Zoals veel kerken in Nederland wil ook de PCI zich inzetten voor de stille armen binnen hun gemeenten. De instelling wil graag aansluiting vinden bij de mensen aan de zelfkant van de maatschappij. De PCI beschikt over financiële middelen om mensen, die in stille armoede leven, hulp te bieden. Dit geld wordt door middel van collectes tijdens kerkdiensten ingezameld. Daarnaast zijn er vrijwilligers binnen de PCI die graag met deze doelgroep aan de slag willen. Het probleem is echter dat de PCI niet weet wie tot deze doelgroep behoort, op welke manier zij in contact kan komen met de stille armen en aan welke hulp er nu precies behoefte is. Daarnaast zal iemand die in stille armoede leeft uit schaamte en onwetendheid, niet uit zichzelf bij de PCI aankloppen en om hulp vragen.⁵

---

¹ Landelijk Katholiek Diakonaal Beraad (2009) 'Diaconie en armoede, er even uit'. Jaargang 22, nr. 1, pagina 3.

² J. Schrauwen (2009) 'Dossier armoede in Nederland 2009'. 1^e druk, Werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA: 's-Hertogenbosch, pagina 26.

³ Denktank Armoedebestrijding (2004) 'Doen en meedoen, aanbevelingen van de Denktank armoedebestrijding om de participatie van kinderen en jongeren uit arme gezinnen te vergroten'. Drukkerij Pasklaar: Sittard, pagina 5.

⁴ Landelijk Katholiek Diakonaal Beraad (2009) 'Diaconie en armoede, voedselbanken'. Jaargang 22, nr. 2, pagina 4.

⁵ Denktank Armoedebestrijding (2004) 'Doen en meedoen, aanbevelingen van de Denktank armoedebestrijding om de participatie van kinderen en jongeren uit arme gezinnen te vergroten'. Drukkerij Pasklaar: Sittard, pagina 5.

Daarom wil de PCI deze drempel verlagen voor de doelgroep door actief naar hen op zoek te gaan. Zij weet echter niet op welke manier zij dit aan moet pakken aangezien het, onder andere door eerder genoemde factoren, lastig is om met deze doelgroep in contact te komen.

Om dit onderzoek meetbaar en zo concreet mogelijk te houden is ervoor gekozen om het begrip stille armoede, te concretiseren naar stille armoede bij mensen die op of onder de beleidsmatige inkomensgrens leven. Uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat dit de grootste risicogroep is met kans op armoede.

De beleidsmatige inkomensgrens is gebaseerd op het sociaal minimum. Het sociaal minimum is het wettelijk bestaansminimum zoals dat in de politieke besluitvorming is vastgesteld. Voor een (echt)paar met uitsluitend minderjarige kinderen is het sociaal minimum gelijkgesteld aan de bijstandsuitkering van een echtpaar, aangevuld met de (leeftijdsafhankelijke) kinderbijslag. Bij 65-plussers is het bedrag aan AOW-pensioen als norm gekozen⁶. De beleidsmatige inkomensgrens is door het CBS bepaald op 101% van het sociaal minimum. Binnen dit onderzoek is de beleidsmatige inkomensgrens bepaald op 105% van het sociaal minimum zodat ook huishoudens met een minimumuitkering en geringe aanvullende inkomsten tot de minima worden gerekend.⁷

Uit onderzoek van het CBS blijkt dat in 2008 460.000 huishoudens onder de beleidsmatige inkomensgrens leefden. In vergelijking tot 2007 is hier sprake van een stijging van 13.000 huishoudens (0,1%). Wanneer de beleidsmatige inkomensgrens wordt gesteld op 105%, komen daar zo'n 120.000 huishoudens bij.⁸ Mensen die leven van een laag inkomen hebben relatief hogere vaste lasten en moeten vaker schulden maken ten opzichte van mensen met een hoger inkomen. Het netto maandbedrag van de beleidsmatige inkomensgrens voor bijvoorbeeld een alleenstaande in 2008 was €840,-.⁹ Rondkomen met een laag inkomen hoeft niet per definitie te leiden tot armoede. Exacte cijfers van huishoudens die ook daadwerkelijk in armoede leven zijn er niet. Toch kan door middel van de beleidsmatige inkomensgrens het aantal armen, in grote lijnen, in beeld worden gebracht. Behalve dat mensen, die op of onder deze beleidsmatige inkomensgrens leven, het grootste risico lopen om in de schulden te komen bestaat er ook een grote kans dat kinderen uit deze gezinnen later een verhoogd risico lopen op een toekomst in armoede.¹⁰

Omdat dit één van de groepen is die (financiële) hulp van derden goed kan gebruiken, gezien de mogelijke gevolgen, is ervoor gekozen om het onderzoek te richten op huishoudens die op of onder de beleidsmatige inkomensgrens en in stille armoede leven.

---

⁶ Centraal Bureau voor de Statistiek & Sociaal en Cultureel Planbureau (2005) 'Armoedemonitor 2005'. Pagina 17.

⁷ Centraal Bureau voor de Statistiek (2009) 'Persbericht: Aantal huishoudens met kans op armoede in 2008 toegenomen'. Geraadpleegd op 08-11-2010, pagina 1. <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/ED0C475B-6B23-4FE4-8D02-A3FBFF567635/0/pb09n079.pdf>

⁸ Centraal Bureau voor de Statistiek (2010) 'Armoedebeleid: De beleidsmatige minima, waar zit het risico op armoede?'. Geraadpleegd op 1-11-2010, pagina 10. <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/65C93CCF-5006-446B-B39D-EC430A5F7D19/0/2010sociaalbestek04p10p13.pdf>

⁹ Centraal Bureau voor de Statistiek (2009) 'Persbericht: Aantal huishoudens met kans op armoede in 2008 toegenomen'. Geraadpleegd op 08-11-2010, pagina 1 t/m 5. <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/ED0C475B-6B23-4FE4-8D02-A3FBFF567635/0/pb09n079.pdf>

¹⁰ Centraal Bureau voor de Statistiek (2009) 'Persbericht: Aantal huishoudens met kans op armoede in 2008 toegenomen'. Geraadpleegd op 08-11-2010, pagina 1 t/m 5. <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/ED0C475B-6B23-4FE4-8D02-A3FBFF567635/0/pb09n079.pdf>

Uit onderzoek van het CBS blijkt dat het aantal Nederlandse huishoudens dat op of onder de beleidsmatige inkomensgrens leeft, toeneemt. De PCI wil graag hulp bieden aan deze doelgroep binnen haar gemeenten. Zij beschikt over de financiële middelen en vrijwilligers die graag hulp willen bieden aan de mensen die tot deze doelgroep behoren en dit nodig hebben. Het probleem is echter dat de PCI niet weet wie tot deze doelgroep behoort, op welke manier zij in contact kan komen met de stille armen en aan welke hulp er behoefte is.

1.2. Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is het aanreiken van kennis met betrekking tot de wijze waarop de medewerkers van de PCI in contact kunnen komen met de doelgroep stille armen, die op of onder de beleidsmatige inkomensgrens leven, binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Het aanreiken van kennis bestaat uit aanbevelingen met betrekking tot de wijze waarop de PCI met deze doelgroep in contact kan komen.

Vanuit de probleemstelling kunnen drie vragen geformuleerd worden. Namelijk, wie behoort er tot de doelgroep stille armen binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug, hoe kan de PCI in contact komen met deze doelgroep en aan welke vorm van hulp is er behoefte bij deze doelgroep. Gedurende dit onderzoek tracht ik op de eerste twee vragen een adequaat antwoord te geven. Welke hulp er geboden moet worden aan de doelgroep zal geen onderdeel van dit onderzoek zijn. Dit is een vraag die in een vervolgonderzoek zal moeten worden beantwoord.

1.3. Vraagstelling

Hoofdvraag:

Op welke manier kunnen medewerkers van de Parochiële Caritas Instelling van de Parochie St. Maarten, stille armen binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug, bereiken voor het verlenen van hulp?

De hoofdvraag zal beantwoord worden door middel van het beantwoorden van de deelvragen.

Deelvragen:

1. Wat is stille armoede?
2. Wie zijn de stille armen in de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug?
3. Wat is het beleid met betrekking tot stille armoede in de gemeente Zeist?
4. Wat is het beleid met betrekking tot stille armoede in de gemeente Utrechtse Heuvelrug?
5. Op welke manier bereiken een aantal andere sociaal juridische organisaties binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug de stille armen?
6. Wat is de visie medewerkers van de PCI rondom het bereiken van stille armen?

Toelichting van de begrippen uit de vraagstelling

Stille armen: Wanneer tijdens de uitwerking van dit onderzoek gesproken wordt over stille armen wordt hiermee bedoeld, de stille armen die leven op of onder de beleidsmatige inkomensgrens. Stille

armen hebben minder dan de ander en blijven achter bij het gemiddelde welvaartspeil in een land.¹¹ Deze armoede is vaak op het eerste gezicht niet zichtbaar. Deze mensen kunnen meestal voorzien in de basisbehoeften maar moeten bezuinigen op luxe, verzekeringen en deelname in de maatschappij.

Hulp: Met hulp wordt bedoeld de materiële en immateriële hulp die de PCI kan bieden aan de stille armen binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Voorbeelden hiervan zijn financiële steun of steun in de vorm van voedsel, kleding en overige producten. Immateriële hulp kan bestaan uit het bieden van een luisterend oor en mensen wegwijs maken binnen de bestaande regelingen.

Utrechtse Heuvelrug: Onder de gemeente Utrechtse Heuvelrug vallen de volgende plaatsen:

- Amerongen
- Driebergen-Rijsenburg
- Maarn
- Overberg
- Doorn
- Leersum
- Maarsbergen

1.4. Relevantie van het onderwerp

Stille armoede is een relevant sociaal en juridisch onderwerp. Zo wordt er vanuit de opleiding aandacht besteed aan armoede en kan de Sociaal Juridisch Dienstverlener (SJD'er) binnen verschillende werkvelden te maken krijgen met stille armen. Hierbij valt onder andere te denken aan: Schuldhulpverlening, Bureau Sociale Raadslieden, Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, Sociale Dienst en de reclassering. Daarnaast is het een actueel probleem omdat armoede nog steeds veel voorkomt in Nederland. Zoals eerder genoemd, leefde in 2008 zo'n 460.000 huishoudens onder de beleidsmatige inkomensgrens.¹² Bij deze doelgroep moet er gezocht worden naar mogelijkheden tot verruiming van het inkomen. In de wetboeken zijn verschillende wetten te vinden ten opzichte van armoedebestrijding. Voorbeelden hiervan zijn de Wet Werk en Bijstand, Toeslagenwet en Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Mensen met een laag inkomen hebben ook vaak recht op bijvoorbeeld zorg- en huurtoeslag.

Ook binnen de gemeenten is een beleid met betrekking tot armoede en armoedebestrijding. Om beroep te doen op deze wet- en regelgeving zal een aanvraag ingediend moeten worden bij organisaties waar de SJD'er werkzaam is.

Als de PCI in contact kan komen met de doelgroep kan zij hulp bieden wanneer dit binnen professionele organisaties niet meer mogelijk is, omdat ze bijvoorbeeld niet binnen de bestaande kaders vallen. Door middel van de financiële hulp die de PCI kan bieden kan het inkomen van de doelgroep, al dan niet tijdelijk, verruimd worden. Ook kan de PCI de hulpvrager doorverwijzen naar organisaties waar de SJD'er werkzaam is.

---

¹¹ J. Schrauwen (2009) 'Dossier armoede in Nederland 2009'. 1^e druk, Werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA: 's-Hertogenbosch, pagina 26.

¹² Centraal Bureau voor de Statistiek (2009) 'Lage inkomens, kans op armoede en uitsluiting 2009'. Geraadpleegd op: 08-08-2010, pagina 14. <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/E688BD27-5B14-402F-923A-F4A07235BD43/0/2009v51pub.pdf> CBS, lage inkomens, kans op armoede en uitsluiting 2009.

Op armoede rust nog steeds een taboe.¹³ Daarom is het goed dat ook kleinere organisaties, die dichterbij de mensen staan, zich bezighouden met stille armoede. Doordat zij nauwer contact hebben met de mensen is er eerder sprake van een vertrouwensband en is het makkelijker om een taboe te doorbreken.

1.5. Dataverzamelingmethoden

De doelgroep van het onderzoek is de stille armen die op of onder de beleidsmatige inkomensgrens leven binnen deze gemeenten. De PCI wil laten onderzoeken hoe zij met de nog anonieme hulpvrager in contact kan komen.

Het eerste deel van mijn onderzoek bestond uit een literatuuronderzoek en een veldonderzoek. De uitleg en wet- en regelgeving omtrent stille armoede heb ik onderzocht door middel van literatuuronderzoek. Het beleid van beide gemeenten heb ik geanalyseerd door middel van documentanalyse. In bijlage 1 is de bronnenlijst te vinden met literatuur en beleidsdocumenten waar ik gebruik van maak.

In het tweede deel van mijn onderzoek heb ik verschillende interviews gehouden met werkvelddeskundigen. Op deze manier heb ik getracht een helder beeld te krijgen van de werkwijze van deze organisaties. Doordat duidelijk is hoe deze organisaties stille armen bereiken zal ik uiteindelijk correcte en bruikbare aanbevelingen kunnen doen. Door ook daadwerkelijk verschillende organisaties hierover te benaderen krijg ik een duidelijk en breed beeld van de aanpak binnen beide gemeenten. De organisaties waar het om gaat zijn; Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug, Gemeente Utrechtse Heuvelrug, ANBO / SWD / Welnuh en Sociaal Raadslieden Zeist. De geselecteerde werkvelddeskundigen zijn allemaal sleutelfiguren in de regio en de interviews vonden plaats met behulp van de medewerkers van de PCI.

1.6. Vorm van het afstudeerproject en opbouw van het schriftelijke eindverslag

In het volgende hoofdstuk zal gestart worden met deelvraag 1. Dit hoofdstuk zal bestaan uit algemene informatie over stille armoede in Nederland en de wet- en regelgeving omtrent armoede. In hoofdstuk 3 wordt deelvraag 2 beantwoord en zal een helder beeld geschetst worden van wie die armen nu precies zijn binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 en 5 deelvraag 3 en 4 beantwoord waarin het beleid van de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug met betrekking tot stille armoede aan bod komt en zal dit beleid worden uitgewerkt. Deelvraag 5 wordt in hoofdstuk 6 beantwoord. In dit hoofdstuk zijn de interviews met de werkvelddeskundigen te lezen. In hoofdstuk 7 wordt deelvraag 6 beantwoord en is de visie van de medewerkers van de PCI uitgewerkt. Daarna is in hoofdstuk 8 de conclusie te lezen en hoofdstuk 9 zal bestaan uit de aanbevelingen aan de PCI. Het geheel zal worden afgesloten met een aantal bijlagen.

---

¹³ Denktank Armoedebestrijding (2004) 'Doen en meedoen, aanbevelingen van de Denktank armoedebestrijding om de participatie van kinderen en jongeren uit arme gezinnen te vergroten'. Drukkerij Pasklaar: Sittard, pagina 5.

Hoofdstuk 2. Wat is stille armoede?

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op stille armoede in Nederland en de wet- en regelgeving omtrent armoede.

2.2. Stille armoede in Nederland

Als we aan armoede denken hebben we er allemaal wel een idee bij. Armoede is echter een breed en moeilijk definieerbaar begrip.¹⁴ Sommige mensen zijn van mening dat er in Nederland geen sprake is van armoede omdat hier tenslotte niemand dood hoeft te gaan van de honger. Zij denken bij armoede aan derde wereld landen. Anderen zien armoede als het niet mee kunnen draaien in de samenleving. Over het algemeen is armoede in twee soorten te onderscheiden.

Absolute armoede: Niet kunnen voorzien in de eerste levensbehoeften. Denk hierbij aan eten, drinken, kleding en onderdak. Deze situatie bedreigt het fysieke bestaan. Dit is vaak het geval in ontwikkelingslanden.

Relatieve armoede: Armoede is verschillend naar tijd en plaats. Hierbij gaat het erom dat degene die in armoede leeft, minder heeft dan de ander en achterblijft bij het gemiddelde welvaartspeil in een land.¹⁵

Het is duidelijk dat er in Nederland voornamelijk sprake is van relatieve armoede. Het komt erop neer dat voor Nederland armoede inhoudt dat men kan voorzien in de eerste levensbehoeften maar noodgedwongen moet bezuinigen op luxe en deelname aan de maatschappij.¹⁶ Voorbeelden hiervan zijn; de krant, computer, bezoek aan vrienden, hobby's, verenigingen en zelfs verzekeringen.¹⁷ Omdat deze armoede vaak op het eerste gezicht niet zichtbaar is, is er sprake van stille armoede. Armoede speelt zich af achter de voordeur van mensen die er op het eerste gezicht niet arm uitzien.¹⁸ De meest voorkomende reden dat deze mensen niet om hulp vragen is schaamte of onwetendheid. Er rust nog steeds een taboe op armoede waardoor mensen minder snel om hulp vragen en soms niet eens op de hoogte zijn van de mogelijkheden die er bestaan op financieel gebied.^{19 20}

We weten nu dat stille armoede zich afspeelt achter de voordeur. Het gaat hierbij om relatieve armoede. Mensen kunnen meestal voorzien in de basisbehoeften maar moeten bezuinigen op deelname aan de maatschappij.

---

¹⁴ Centraal Bureau voor de Statistiek (2010) 'Armoedebeleid: De beleidsmatige minima, waar zit het risico op armoede?'. Geraadpleegd op 1-11-2010. <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/65C93CCF-5006-446B-B39D-EC430A5F7D19/0/2010sociaalbestek04p10p13.pdf>

¹⁵ J. Schrauwen (2009) 'Dossier armoede in Nederland 2009'. 1^e druk, Werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA: 's-Hertogenbosch, pagina 26.

¹⁶ J. de Savornin Lohman & H. Raaf (2008) 'In de frontlinie tussen hulp en recht'. Derde herziene druk, Cauthino: Bussum, pagina 26.

¹⁷ S.F. den Daas (2006) Reader 'Dienstverlening bij schulden', Hogeschool Utrecht, Faculteit Maatschappij en Recht, pagina 17.

¹⁸ Landelijk Katholiek Diakonaal Beraad (2009) 'Diaconie en armoede, er even uit'. Jaargang 22, nr. 1, pagina 3.

¹⁹ Denktank Armoedebestrijding (2004) 'Doen en meedoen, aanbevelingen van de Denktank armoedebestrijding om de participatie van kinderen en jongeren uit arme gezinnen te vergroten'. Drukkerij Pasklaar: Sittard, pagina 5.

²⁰ Landelijk Katholiek Diakonaal Beraad (2009) 'Diaconie en armoede, voedselbanken'. Jaargang 22, nr. 2, pagina 4.

Om armoede in Nederland te meten worden verschillende armoedegrenzen gebruikt. Zo werd in de Armoedemonitor 2005 twee armoedegrenzen gebruikt. Zij maken gebruik van de lage-inkomensgrens en de beleidsmatige inkomensgrens. De hoogte van de lage-inkomensgrens is gebaseerd op het bijstandsniveau van een alleenstaande in 1979. De reden hiervan is dat in dat jaar de koopkracht van de bijstand hoog lag. Door de jaren heen is deze norm bijgesteld via de consumentenprijsindex en wordt aangepast naar het aantal personen en kinderen binnen een huishouden.²¹

De beleidsmatige inkomensgrens is het wettelijk bestaansminimum zoals dat in de politieke besluitvorming is vastgesteld. In de volgende paragraaf zal hier uitgebreid op in worden gegaan.

2.3. Risicogroepen

Er is in Nederland niet één groep van mensen aan te wijzen met dezelfde overeenkomsten die risico lopen op armoede. Over het algemeen loopt het risico op armoede dan ook sterk uiteen. Wel zijn er een aantal groepen waar armoede relatief veel voorkomt. Het gaat dan om eenoudergezinnen, alleenstaanden zowel onder als boven de 65 jaar, niet-westerse allochtonen en mensen met een uitkering.²²

Uit onderzoek van het CBS blijkt dat huishoudens die op of onder de beleidsmatige inkomensgrens leven, de grootste risicogroep vormen wat betreft kans op armoede. Mensen die leven van een laag inkomen hebben relatief hogere vaste lasten en moeten vaker schulden maken ten opzichte van mensen met een hoger inkomen.²³

De beleidsmatige inkomensgrens is gebaseerd op het sociaal minimum. Het sociaal minimum is het wettelijk bestaansminimum zoals dat in de politieke besluitvorming is vastgesteld. Voor een (echt)paar met uitsluitend minderjarige kinderen is het sociaal minimum gelijkgesteld aan de bijstandsuitkering van een echtpaar, aangevuld met de (leeftijdsafhankelijke) kinderbijslag. Bij 65-plussers is het bedrag aan AOW-pensioen als norm gekozen²⁴. De beleidsmatige inkomensgrens kan vastgesteld worden tussen 101% en 130% van het sociaal minimum.²⁵ Tijdens dit onderzoek wordt uitgegaan van 105% van het sociaal minimum zodat ook huishoudens met een minimumuitkering en geringe aanvullende inkomsten tot de minima worden gerekend.²⁶

---

²¹ J. Schrauwen (2009) 'Dossier armoede in Nederland 2009'. Pagina 32

²² Centraal Bureau voor de Statistiek (2010) 'Armoedebeleid: De beleidsmatige minima, waar zit het risico op armoede?' <http://www.cbs.nl/NR/ronlyres/65C93CCF-5006-446B-B39D-EC430A5F7D19/0/2010sociaalbestek04p10p13.pdf> geraadpleegd op 02-09-2010

²³ Centraal Bureau voor de Statistiek (2009) 'Persbericht: Aantal huishoudens met kans op armoede in 2008 toegenomen'. Geraadpleegd op 08-11-2010, pagina 1. <http://www.cbs.nl/NR/ronlyres/ED0C475B-6B23-4FE4-8D02-A3FBFF567635/0/pb09n079.pdf>

²⁴ Centraal Bureau voor de Statistiek & Sociaal en Cultureel Planbureau (2005) 'Armoedemonitor 2005'. Pagina 17.

²⁵ Centraal Bureau voor de Statistiek (2010) 'Armoedebeleid: De beleidsmatige minima, waar zit het risico op armoede?' <http://www.cbs.nl/NR/ronlyres/65C93CCF-5006-446B-B39D-EC430A5F7D19/0/2010sociaalbestek04p10p13.pdf> geraadpleegd op 02-09-2010

²⁶ Centraal Bureau voor de Statistiek (2009) 'Persbericht: Aantal huishoudens met kans op armoede in 2008 toegenomen'. Geraadpleegd op 08-11-2010, pagina 1. <http://www.cbs.nl/NR/ronlyres/ED0C475B-6B23-4FE4-8D02-A3FBFF567635/0/pb09n079.pdf>

Om een duidelijk beeld te krijgen van wat het sociaal minimum nu precies inhoudt is in tabel 1 de hoogte te zien van de netto bijstand en Algemene Ouderdomswet (AOW) per 1 juli 2010 en in tabel 2 de hoogte van de bijstandsuitkering.²⁷

Tabel 1: Hoogte van netto bijstandsbedragen en AOW van enkele huishoudenstypen

27 jaar tot 65	per maand	vakantietoeslag	totaal
Gehuwden of ongehuwd samenwonenden	€1.239,15	€65,22	€1.304,37
Alleenstaande ouder	€867,41	€45,65	€913,06
Alleenstaande	€619,58	€ 32,61	€652,19
Maximale toeslag voor alleenstaande ouders en alleenstaanden van 27 tot 65 jaar	€247,83	€ 13,04	€260,87

Bron: Rijksoverheid

	AOW	Vakantie-uitkering
Gehuwden	€ 701,49	€40,66
Gehuwden met maximale toeslag (partner jonger dan 65 jaar)	€1.402,98	€81,32
Maximale toeslag	€701,49	
Ongehuwden	€1.022,85	€56,93
Ongehuwd met kind tot 18 jaar	€1.295,62	€73,18

Bron: Rijksoverheid

Tabel 2: Hoogte van de bijstandsuitkering

Groepen	Hoogte bijstandsuitkering
Gehuwd of samenwonend, tussen 27 en 65 jaar oud	100% van het minimumloon
Alleenstaande ouder tussen 27 en 65 jaar oud	70% van het minimumloon
Alleenstaande tussen 27 en 65 jaar oud	50% van het minimumloon

Bron: Rijksoverheid

2.4. Wet- en regelgeving

In 1854 kwam in Nederland de eerste Armenwet tot stand. Voor de invoering van de eerste Armenwet waren het vooral de kerken en lokale diaconieën die de zorg voor de armen op zich namen. In de eerste Armenwet uit 1854 bestond er voor de overheid nog geen rechtsplicht voor ondersteuning van de armen. In deze wet kwam het erop neer dat de overheid pas ingreep wanneer familie en kerkelijke instellingen in gebreke waren gebleven. De hulp die geboden werd door de overheid was alleen noodzakelijke hulp om de arme in leven te houden. Er werd alleen ingegrepen wanneer men van mening was dat de toestand van de arme niet meer slechter kon worden. Daarna werd de hulp weer

²⁷ Rijksoverheid. Geraadpleegd op: 25-10-2010. <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/vragen-en-antwoorden/wat-zijn-de-netto-bijstandsbedragen-voor-mensen-van-27-tot-65-jaar.html>

gestopt en werd er pas weer hulp ingeroepen wanneer de arme weer in dezelfde situatie verkeerde. In die tijd was er nog geen sprake van sociale wetgeving of liefdadigheid van de overheid.²⁸ Geen staatszorg dus. Door de veranderde visie en toegenomen welvaart is dit door de jaren heen veranderd en zijn er meerdere wetten ontstaan waar financieel hulpbehoevenden een beroep op kunnen doen. Zo is in de 20ste eeuw in Nederland de verzorgingsstaat ontstaan. De slechte omstandigheden waarin arbeiders verkeerde werd bespreekbaar gemaakt en er kwam aandacht voor de sociale wetgeving.²⁹ In de huidige wet- en regelgeving zijn er diverse wetten van kracht welke absolute armoede kunnen tegengaan en relatieve armoede kunnen verminderen. In de volgende paragrafen worden een aantal voorbeelden hiervan uitgelicht.

2.4.1. Wet werk en bijstand (WWB)

Deze wet heeft als doel ondersteuning bij arbeidsinschakeling en verlening van bijstand door gemeenten. Het is een voorziening om noodzakelijke kosten van het bestaan te kunnen dekken en wordt uitgevoerd door de gemeenten. Iemand heeft recht op een bijstandsuitkering indien iemand in zodanige omstandigheden verkeert of zal gaan verkeren dat hij of zij geen middelen heeft om in de noodzakelijke kosten van bestaan te voorzien. Diegene met een eigen vermogen van meer dan €5480,- voor een alleenstaande (bedragen per 1 juli 2010) en € 10960,-, voor een alleenstaande ouder of gehuwden komen niet in aanmerking voor een bijstandsuitkering, omdat hij of zij met hun eigen vermogen in de noodzakelijke kosten van hun bestaan kunnen voorzien. Er geldt dus een vermogenstoets.

Artikel 11 van de WWB bepaald wie er recht heeft op een bijstandsuitkering en luidt als volgt;
Artikel 11 lid 1 WWB: Iedere in Nederland woonachtige Nederlander die hier te lande in zodanige omstandigheden verkeert of dreigt te geraken dat hij niet over de middelen beschikt om in de noodzakelijke kosten van bestaan te voorzien, heeft recht op bijstand van overheidswege.

Deze noodzakelijke kosten worden opgesplitst in de algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan en de uit bijzondere omstandigheden voortvloeiende kosten van het bestaan. Voor de ene kosten kan algemene bijstand worden verstrekt en voor de andere kosten kan bijzondere bijstand worden verstrekt. Bij algemene bijstand moet gedacht worden aan het voorzien in levensonderhoud. Hierbij kan je denken aan de noodzakelijke kosten als eten, drinken, kleding, kosten voor huisvesting, gas, water, licht etc. Bij bijzondere bijstand kan gedacht worden aan de kosten van een televisie, een wasmachine, een bankstel. De bijzondere bijstand is een uitkering waarmee hoge en extra kosten betaald kunnen worden. Wanneer iemand deze vormen van bijstand aanvraagt moet er aan een aantal voorwaarden worden voldaan. De aanvrager moet:

- Nederlander zijn of daaraan gelijkgesteld;
- in Nederland wonen en verblijven;
- niet uitgesloten zijn van het recht op bijstand

---

²⁸ Gemeentearchief Ede, Archief van het Burgerlijk armbestuur, 1855-1943. Pagina 3.

²⁹ W. Trommel & R. van de Veen (2004) 'De herverdeelde samenleving, De ontwikkeling en herziening van de Nederlandse verzorgingsstaat'. Eerste druk, Amsterdam University Press: Amsterdam, pagina 7.

- onvoldoende inkomen en vermogen

Om in aanmerking te komen voor bijzondere bijstand moet de aanvrager ook aan de volgende voorwaarden voldoen:

- er zijn bijzondere omstandigheden in uw bestaan die kosten met zich meebrengen;
- deze kosten zijn noodzakelijk;
- u kunt deze extra kosten niet zelf betalen;
- u kunt deze kosten niet ergens anders vergoed krijgen.

De gemeente gaat uiteindelijk over de toewijzing van deze bijstand en de hoogte hiervan. Naast de algemene bijstand en de bijzondere bijstand is er ook nog de langdurigheidstoelage. Wanneer iemand lange tijd heeft moeten rondkomen van een laag inkomen kan diegene recht hebben op deze toeslag. Ook hierbij wordt, net als bij het beoordelen of iemand in aanmerking komt voor een bijstandsuitkering, door de gemeente getoetst of er recht is op deze toeslag.³⁰

Voor jongeren van 18 tot 27 geldt sinds 1 juli 2009 de Wet investeren in jongeren (WIJ). Gemeenten kunnen jongeren, die zich melden voor een inkomensvoorziening, een werkleeraanbod doen. Het kan hierbij gaan om een baan, een vorm van scholing of een combinatie van beiden, afgestemd op de situatie van de jongere. Wanneer jongeren dit aanbod niet accepteren krijgen zij ook geen inkomensvoorziening van de gemeente.³¹

2.4.2. Toeslagenwet (TW)

De toeslagenwet vult een aantal sociale uitkeringen aan tot het sociaal minimum en is bedoeld om ervoor te zorgen dat iedereen minimaal een inkomen ontvangt ten hoogte van het sociaal minimum en dus in zijn noodzakelijke kosten voor levensonderhoud moet kunnen voorzien. Mensen komen in aanmerking voor de toeslagenwet wanneer zij een uitkering hebben op grond van de:

- Ziektewet (ZW)
- Werkloosheidswet (WW)
- Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ)
- Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong)
- Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)
- Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA)
- Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening militairen (Wamil)
- Wet arbeid en zorg (Wazo). Op een uitkering in verband met zwangerschap, bevalling en adoptie is een aanvulling mogelijk.³²

Iemand kan recht hebben op toeslag wanneer diegene getrouwd is of samenwoont en het gezamenlijke inkomen lager is dan het bruto minimumloon, alleenstaand is en een kind heeft jonger

³⁰ Recht op bijstand, http://www.rechttopbijstand.nl/inhoud/home_geraadpleegd op 26-08-2010.

³¹ Ministerie van sociale zaken en werkgelegenheid. http://home.szw.nl/index.cfm?fuseaction=app.document&link_id=151038 geraadpleegd op 26-08-2010.

³² UWV. <http://www.uwv.nl/particulieren/algemeen/artikelen/toeslagen.aspx> geraadpleegd op 29-08-2010

dan 18 jaar en het inkomen is lager dan 90% van het bruto minimumloon of alleenstaand is met een inkomen lager dan 70% van het bruto minimumloon. Wanneer iemand jonger is dan 21 jaar en thuis woont of getrouwd is met een partner die na 31 december 1971 is geboren en geen kinderen heeft onder de twaalf jaar, is er geen recht op toeslag. Deze toeslag moet aangevraagd worden bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) tegelijk met de aanvraag voor de uitkering of binnen 6 weken. De aanvraag voor toeslag op een uitkering op grond van de WW moet ingediend worden bij het UWV WERKbedrijf.³³

2.4.3. Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir)

Deze wet verbindt de regelingen Wet op de huurtoeslag, Wet op zorgtoeslag en Wet kinderopvang met elkaar. Deze wet zorgt ervoor dat de inkomensgrondslagen gelijk zijn voor alle regelingen en het zegt iets over de procedures die voor alle regelingen gelden.³⁴ De regelingen die deze wet met elkaar verbindt worden in deze paragraaf toegelicht.

- *Wet op de huurtoeslag (Wht):*

Naar aanleiding van deze wet kan men een tegemoetkoming aanvragen in de huurkosten van een woning. Om in aanmerking te komen voor huurtoeslag moet de huurkosten lager zijn dan € 647,53 per maand (bedragen 2010). Indien iemand jonger is dan 23 jaar dan ligt de grens op € 357,37 per maand. Daarnaast mag het inkomen niet te hoog zijn. Namelijk niet hoger dan € 21.450 per jaar voor een alleenstaande of € 29.125 voor samenwonenden. Voor mensen ouder dan 65 is het maximuminkomen € 20.200 voor alleenstaande, of € 27.575 voor samenwonende.³⁵ Huurtoeslag moet worden aangevraagd bij de Belastingdienst. Aan de hand van het inkomen, de huur en de gezinssituatie wordt de hoogte van de toeslag bepaalt.³⁶

- *Wet op zorgtoeslag (Wzt):*

Sinds 1 mei 2006 is iedereen in Nederland verplicht een zorgverzekering te hebben. Zorgtoeslag is een tegemoetkoming van de overheid voor mensen met een laag inkomen om zo de premie betaalbaar te houden. De hoogte van deze toeslag is afhankelijk van het (gezamenlijke) toetsingsinkomen en moet aangevraagd worden bij de Belastingdienst.³⁷

---

³³ Ministerie van sociale zaken en werkgelegenheid.

http://home.szw.nl/index.cfm?menu_item_id=13726&hoofdmenu_item_id=13826&rubriek_item=391901&rubriek_id=391817&set_id=2682&doctype_id=6&link_id=71081#link5850200 geraadpleegd op 26-08-2010.

³⁴ Ministerie van financiën,

http://www.minfin.nl/Onderwerpen/Wonen_werk_en_inkomen/Algemene_wet_inkomensafhankelijke_regelingen Geraadpleegd op 26-08-2010.

³⁵ Belastingdienst

http://www.toeslagen.nl/particulier/huurtoeslag2010/huurtoeslag_wie_wat_wanneer/huurtoeslag_wie_wat_wanneer.html#P3_0

³⁶ Belastingdienst <http://www.toeslagen.nl/intermediairs/intermediairsentoeslagen/intermediairsentoeslagen-05.html> geraadpleegd op 26-08-2010

³⁷ Belastingdienst <http://www.toeslagen.nl/intermediairs/intermediairsentoeslagen/intermediairsentoeslagen-05.html> geraadpleegd op 26-08-2010

- *Wet kinderopvang (Wko):*

De Wet kinderopvang is een wet die vastgesteld is in 2005. Het doel van deze wet is om regels te stellen voor tegemoetkomingen in de kosten van kinderopvang en om de kwaliteit van kinderopvang te waarborgen. Deze wet regelt dat ook de overheid en de werkgever meebetalen aan de kosten van geregistreerde kinderopvang. De hoogte van deze toeslag is afhankelijk van het (gezamenlijke) toetsingsinkomen en de kosten van de kinderopvang. Deze toeslag moet aangevraagd worden bij de Belastingdienst.³⁸

2.4.4. Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De Wmo is niet zozeer gericht op ondersteuning van mensen met een laag inkomen maar wel op ondersteuning voor mensen met beperkingen. Vaak is het zo dat mensen met een beperking rond moeten komen van een laag inkomen. De Wmo biedt maatschappelijke ondersteuning. Hierbij kan gedacht worden aan aanpassingen in huis, hulp in de huishouding en goedkoper taxivervoer. De Wmo is niet inkomensafhankelijk en kan door iedereen met een beperking aangevraagd worden.

Deze aanvraag moet worden ingediend bij de gemeente. Sommige gemeenten hebben hiervoor een Wmo-loket. De gemeente bepaald of er hulp wordt toegewezen en in welke vorm. Wel moet men een eigen bijdrage betalen voor de Wmo. De hoogte hiervan verschilt niet alleen per gemeente maar is ook afhankelijk van het aantal personen binnen het huishouden, leeftijd, het (gezamenlijk) verzamelinkomen en andere eigen bijdragen die men al moet betalen.³⁹

Behalve regelingen vanuit de wet zijn er ook verschillende regelingen binnen gemeenten. Omdat voor iedere gemeente andere regelingen bestaan zal ik dit beperken tot de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Dit zal ik behandelen in hoofdstuk 4 en hoofdstuk 5 waar ik het beleid met betrekking tot stille armoede van deze gemeenten zal omschrijven.

---

³⁸ Belastingdienst <http://www.toeslagen.nl/intermediairs/intermediarsentoeslagen/intermediarsentoeslagen-05.html> geraadpleegd op 26-08-2010

³⁹ Rijksoverheid <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wet-maatschappelijke-ondersteuning-wmo/vraag-en-antwoord/betaal-ik-een-eigen-bijdrage-voor-de-wet-maatschappelijke-ondersteuning-wmo.html> geraadpleegd op 26-08-2010

Hoofdstuk 3. Wie zijn de stille armen binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug?

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk zal aan de hand van cijfers van beide gemeenten duidelijk worden waar het risico op stille armoede binnen deze gemeenten het grootst is. Binnen deze gemeenten zijn de cijfers tot 2008 bekend.

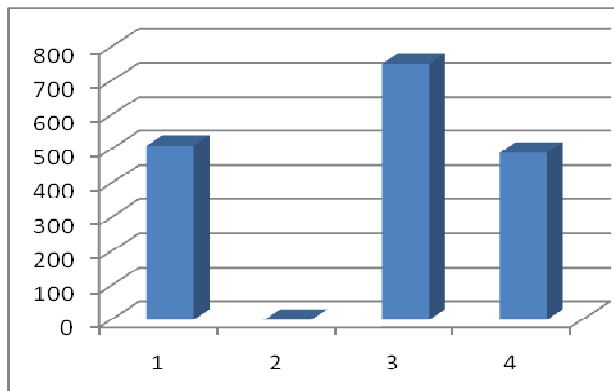
3.2. Zeist

Om een helder beeld te schetsen van het aantal inwoners in Zeist die rond moeten komen van een inkomen tot 105% van het sociaal minimum, is hieronder in grafieken te zien hoe de verdeling is.

De gemeente Zeist telt in 2008 60.400 inwoners waarvan 25.530 huishoudens. Van de 25.530 huishoudens leven 870 huishoudens van een bijstandsuitkering.

De langdurigheidstoeslag, die bestaat uit een geldbedrag dat verstrekt wordt door de gemeente en bedoeld is voor personen die gedurende langere tijd een bijstandsuitkering ontvangen, is dit jaar 440 keer toegekend.⁴⁰

1. Totaal aantal huishoudens tot 105% van het sociaal minimum

Inkomen uit arbeid:

1. Jonger dan 65 jaar
2. 65 jaar en ouder

Inkomen uit uitkering:

3. Jonger dan 65 jaar
4. 65 jaar en ouder

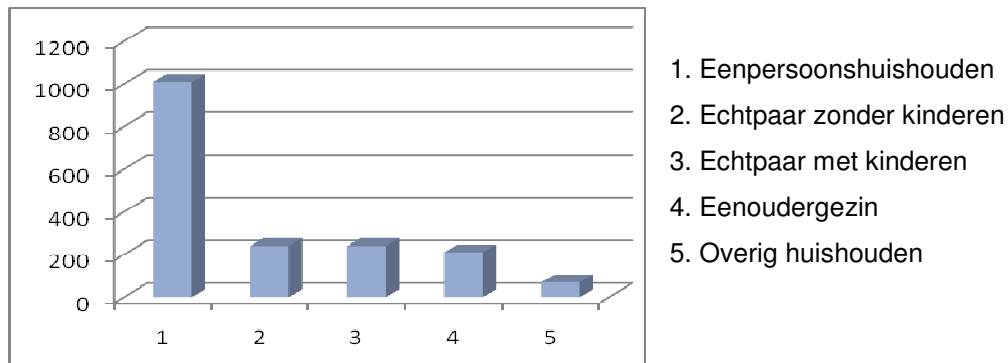
Bron: Gemeente Zeist/CBS

In grafiek 1 wordt duidelijk dat de grootste groep huishoudens met een inkomen tot 105% van het sociaal minimum zich bevindt onder de personen jonger dan 65 jaar met een uitkering. De tweede groep met het hoogst aantal inkomens tot 105% van het sociaal minimum bevindt zich onder de personen jonger dan 65 met een inkomen uit arbeid.

In grafiek 1 is te zien dat het aantal personen van 65 jaar en ouder met een inkomen uit uitkering vrijwel gelijk is aan het aantal personen jonger dan 65 jaar met een inkomen uit arbeid.

⁴⁰ Bron: Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug.

2. Totaal aantal huishoudens tot 105% van het sociaal minimum

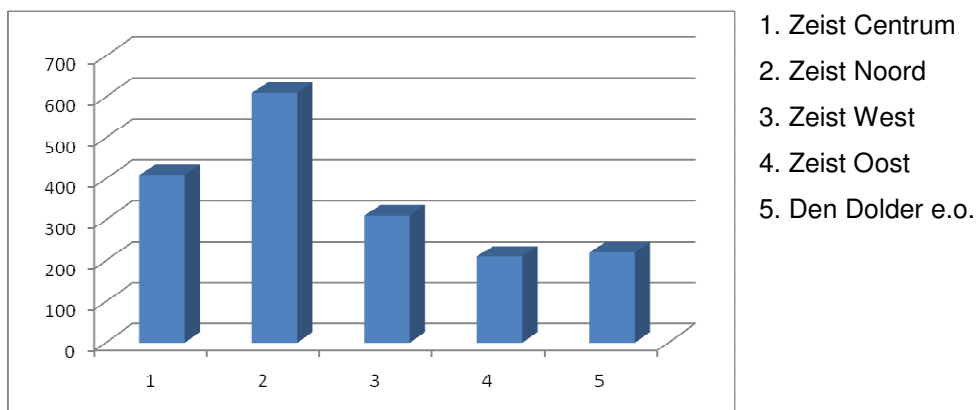

Bron: Gemeente Zeist/CBS

Als we naar grafiek 2 kijken is duidelijk te zien dat het aantal eenpersoonshuishoudens met een inkomen tot 105% van het sociaal minimum bijna vier keer hoger is dan de andere huishoudens. De aantallen bij echtpaar zonder kinderen, echtpaar met kinderen en eenoudergezinnen lopen vrijwel gelijk op.

In de grafiek hieronder zijn de aantallen van de huishoudens tot 105% van het sociaal minimum per wijk te zien. In bijlage 3 is een overzicht te vinden van de wijk en buurt indeling van de gemeente Zeist.

3. Aantal huishoudens tot 105% van het sociaal minimum per wijk

Bron: Gemeente Zeist/CBS

In grafiek 3 is duidelijk te zien dat binnen de wijk Zeist Noord de meeste huishoudens wonen met een inkomen tot 105% van het sociaal minimum.

Door middel van deze cijfers is duidelijk waar het grootste risico op stille armoede aanwezig is. Personen jonger dan 65 jaar met inkomen uit uitkering, eenpersoonshuishoudens en inwoners van Zeist Noord zijn de grootste risicogroep met kans op stille armoede.

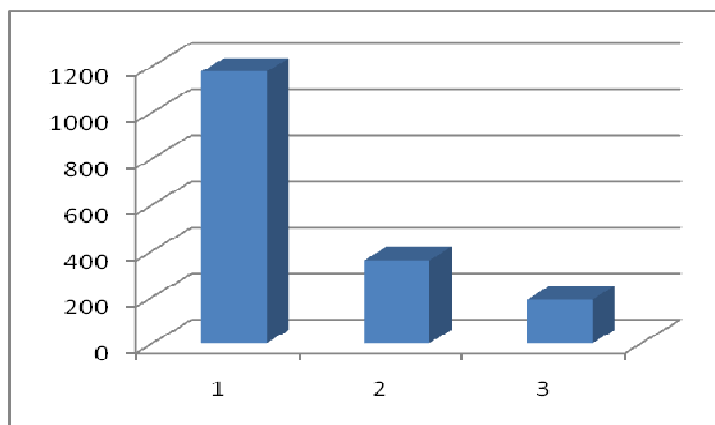
3.3. Utrechtse Heuvelrug

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft voor dit onderzoek beperkt cijfermateriaal beschikbaar gesteld waardoor het niet mogelijk is om een uitgebreid overzicht per huishoudenstype en wijk te geven zoals in paragraaf 3.2.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug telt in 2008 19.600 huishoudens. Van deze huishoudens moeten 1.176 huishoudens rondkomen van 105% van het sociaal minimum.⁴¹ Ongeveer 360 huishoudens leven van een bijstandsuitkering. De langdurigheidstoeslag, die bestaat uit een geldbedrag dat verstrekt wordt door de gemeente en bedoeld is voor personen die gedurende langere tijd een bijstandsuitkering ontvangen, is dit jaar 190 keer toegekend.⁴²

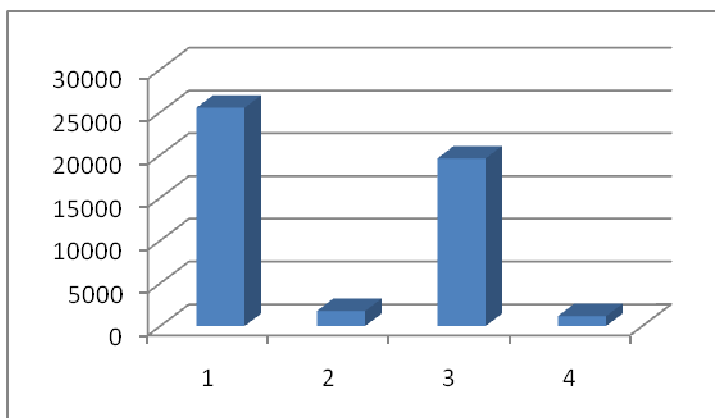
In de volgende grafiek is een overzicht te zien van de bovenstaande informatie.

4. Overzicht gemeente Utrechtse Heuvelrug

Bron: Gemeente Utrechtse Heuvelrug

1. Aantal huishoudens met inkomen tot 105% van het sociaal minimum
2. Huishoudens met bijstandsuitkering
3. Langdurigheidstoeslag

5. Overzicht huishoudens tot 105% van het sociaal minimum beide gemeenten

1. Totaal aantal huishoudens gemeente Zeist
2. Aantal huishoudens tot 105% van het sociaal minimum in Zeist
3. Totaal aantal huishoudens gemeente Utrechtse Heuvelrug
4. Aantal huishoudens tot 105% van het sociaal minimum in Utrechtse Heuvelrug

In de gemeente Zeist leeft 6,9% van de huishoudens van een inkomen tot 105% van het sociaal

⁴¹ Bron: Gemeente Utrechtse Heuvelrug.

⁴² Bron: Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug.

minimum. Binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug leeft 6% van de huishoudens van een inkomen tot 105% van het sociaal minimum.

Hoofdstuk 4. Wat is het beleid met betrekking tot stille armoede in de gemeente Zeist?

4.1. Inleiding

Binnen de gemeente Zeist is er geen beleid dat specifiek gericht is op stille armoede. Wel heeft deze gemeente een minimabeleid. Dit beleid bestaat uit een aantal regelingen waar mensen met een laag inkomen gebruik van kunnen maken. In dit hoofdstuk zal ik het minimabeleid van de gemeente Zeist bespreken.

4.2. Uitwerking van het beleid in de gemeente Zeist

De gemeente Zeist heeft een minimabeleid dat bestaat uit drie regelingen. Zo kunnen mensen in aanmerking komen voor de ZeistPas, Geld-Terug-Regeling en een tegemoetkoming voor de collectieve ziektekostenverzekering. Daarnaast kan men in aanmerking komen voor kwijtschelding.

4.2.1. ZeistPas⁴³

De ZeistPas is een pas die te koop is bij de Openbare Bibliotheek Zeist en kost €10,-. Met deze pas kunnen de inwoners van Zeist korting krijgen bij de deelnemende winkels, restaurants, musea en theater in Zeist. Zo kan men binnen de volgende categorieën korting krijgen; auto's en accessoires, bibliotheek, cadeau & interieur, computers, dieren, er-op-uit, horeca, kleding, fietsen, fotografie, levensmiddelen, opleidingen, opticiens, rijkschool, sport, verzorging en wonen. Daarnaast is er een advocatenkantoor, stomerij, verzekeraar FBTO, een makelaardij en een speel-o-theek bij aangesloten. Deze pas is verkrijgbaar voor iedereen en wordt niet verstrekt op basis van inkomen. Wel komen inwoners van Zeist met een minimuminkomen in aanmerking voor een gratis ZeistPas. Het netto maandinkomen moet dan lager of gelijk zijn aan het bedrag in tabel 3 (zie blz. 21) van de categorie waar zij tot behoren. Met deze pas wil de gemeente Zeist voor de inwoner met een minimum inkomen maatschappelijke deelname bevorderen en sociaal isolement voorkomen.

4.2.2. Geld-Terug-Regeling⁴⁴

Naast de ZeistPas kunnen de inwoners van Zeist ook in aanmerking komen voor de Geld-Terug-Regeling. Door middel van deze regeling kunnen inwoners met een minimuminkomen in aanmerking komen voor waardecoupons. Deze waardecoupons worden per gezinslid verstrekt. Kinderen tot 18 jaar ontvangen €200,- en volwassenen €100,- aan waardecoupons. Met deze waardecoupons kan men bijvoorbeeld het lidmaatschap van de hobbyvereniging vergoed krijgen of een kaartje van de bioscoop of een concert. Mensen betalen de kosten eerst zelf en kunnen daarna een betalingsbewijs samen met de waardecoupons, zonder postzegel, opsturen naar Bureau Geld-Terug-Regeling. Nadat zij het hebben ontvangen wordt binnen vijf werkdagen het bedrag overgemaakt op de rekening. Wanneer iemand voor bijvoorbeeld €40,- een lidmaatschap heeft afgesloten dan moet er voor €40,-

---

⁴³ www.zeistpas.nl

⁴⁴ www.zeistpas.nl

aan waardecoupons meegestuurd worden. Het moet wel om kosten gaan die in hetzelfde jaar zijn gemaakt. Kosten uit voorgaande jaren worden niet vergoed.

Tabel 3: Inkomenstabel gratis ZeistPas en Geld-Terug-Regeling gemeente Zeist.

Personen tussen 18 - 21 jaar	
Alleenstaand	€ 240
Gehuwd of samenwonend - beiden jonger dan 21 jaar	€ 475
Gehuwd of samenwonend - één persoon 21 jaar of ouder	€ 920
Personen tussen 18 - 21 jaar met kind(eren)	
Alleenstaand	€ 510
Gehuwd of samenwonend - beiden jonger dan 21 jaar	€ 745
Gehuwd of samenwonend - één persoon 21 jaar of ouder	€ 1.190
Personen tussen de 21 - 65 jaar	
Alleenstaand	€ 955
Alleenstaande ouder/verzorger	€ 1.2203
Gehuwd of samenwonend - beiden jonger dan 65 jaar	€ 1.365
Personen van 65 jaar of ouder	
Alleenstaand	€ 1.085
Alleenstaande ouder/verzorger	€ 1.355
Gehuwd of samenwonend	€ 1.515

*Genoemde normen zijn gebaseerd op de inkomensnormen van de WWB per 1 juli 2010.

Bron: www.zeistpas.nl

4.2.3. Collectieve ziektekostenverzekering⁴⁵

Gemeente Zeist heeft ook een regeling voor de ziektekosten. Voor een collectieve ziektekostenverzekering bestaat er een tegemoetkoming van €15,- per persoon per maand. Om hiervoor in aanmerking te komen geldt de inkomensgrens van 110% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm en vermogensgrens uit de WWB (zie tabel 4 blz. 23). Dankzij deze tegemoetkoming kan men besparen op de ziektekosten. Dit is een grote uitgavenpost die per 1 mei 2006 verplicht is.

4.2.4. Kwijtscheldingen⁴⁶

Inwoners van de gemeente Zeist kunnen ook in aanmerking komen voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Of men in aanmerking komt voor deze kwijtschelding hangt af van de persoonlijke en financiële situatie zoals inkomen, vermogen en woonlasten. De gemeente sluit hiervoor aan bij de WWB (zie tabel 4 blz. 23). De aanvraag moet worden ingediend bij de gemeente. Binnen de gemeente Zeist kan onder andere kwijtschelding aangevraagd worden voor onroerend zaakbelasting en afvalstoffenheffing.

⁴⁵ www.zeist.nl

⁴⁶ Gemeente Zeist, Belastingen en heffingen, kwijtschelding
http://www.zeist.nl/Digitaal_loket/Producten/B/Belastingen_en_heffingen_kwijtschelding Geraadpleegd op 05-09-2010

Hoofdstuk 5. Wat is het beleid met betrekking tot stille armoede in de gemeente Utrechtse Heuvelrug?

5.1. Inleiding

Net als binnen de gemeente Zeist is er ook binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug geen specifiek beleid voor stille armoede. Ook hier wordt gebruik gemaakt van het minimabeleid. Voor mensen met een minimuminkomen zijn er door de gemeente een aantal regelingen samengesteld waar zij gebruik van kunnen maken. In dit hoofdstuk zal ik het beleid van de gemeente Utrechtse Heuvelrug bespreken.

5.2. Uitwerking van het beleid in de gemeente Utrechtse Heuvelrug⁴⁷

Het minimabeleid van de gemeente Utrechtse Heuvelrug bestaat uit een aantal regelingen. Binnen deze gemeente kunnen mensen met een laag inkomen in aanmerking komen voor de regeling maatschappelijk verkeer, een eenmalige uitkering, een tegemoetkoming voor de collectieve ziektekostenverzekering, vergoeding zwemlessen zwemdiploma A, vergoeding internetaansluiting en een vergoeding voor de kosten van de ouderbijdrage van peuterspeelzalen. Daarnaast kan met in aanmerking komen voor kwijtschelding.

5.2.1. Regeling maatschappelijk verkeer

Inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm en een vermogen dat niet meer bedraagt dat het vrij te laten vermogen uit de WWB (zie tabel 4 & 5 blz. 23) komen in aanmerking voor een vergoeding van €125,- per persoon per jaar voor 'maatschappelijke deelname'. Deze vergoeding moet per gezin aangevraagd worden. De aanvraag moet dus voor een heel gezin tegelijk ingediend worden. Tot maatschappelijke deelname wordt het volgende in elk geval gerekend; contributies/lidmaatschappen van verenigingen, bibliotheek, museum(jaarkaart), krant, tv (kabel of digitaal), telefoon, tijdschriften, concerten en voorstellingen.

5.2.2. Eenmalige uitkering

Deze uitkering is bestemd voor 65-plussers en chronisch zieken. Deze uitkering bedraagt €100,- per persoon per jaar. Hierbij geldt de inkomensgrens van 110% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm en de vermogensgrens uit de WWB (zie tabel 4 & 5 blz. 23). Mensen die deze uitkering aan willen vragen moeten wel aan kunnen tonen dat zij tot deze doelgroep behoren.

5.2.3. Collectieve ziektekostenverzekering

In de gemeente Utrechtse Heuvelrug bestaat een tegemoetkoming voor de collectieve ziektekostenverzekering van €20,- per persoon per maand. Om hiervoor in aanmerking te komen geldt de inkomensgrens van 110% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm en vermogensgrens uit de WWB (zie tabel 4 & 5 blz. 23).

---

⁴⁷ <http://www.rsdkrh.nl/smartsite.shtml?id=63135>

5.2.4. Vergoeding zwemlessen voor zwemdiploma A

De inwoners met kinderen onder de 18 jaar die zwemlessen volgt voor het diploma A kunnen in aanmerking komen voor een vergoeding van de kosten voor de zwemlessen. De maximale vergoeding van de kosten is €645,- per jaar. Het inkomen van de ouder(s) van deze kinderen mag niet hoger zijn dan 110% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm en het vermogen mag niet hoger zijn dan de vermogensgrens uit de WWB (zie tabel 4 & 5).

5.2.5. Vergoeding internetaansluiting

Inwoners met één of meer kinderen vanaf groep 8 van de basisschool maar onder de 18 jaar, kunnen in aanmerking komen voor een vergoeding van de kosten in verband met een internetaansluiting. Deze vergoeding bedraagt €10,- per gezin per maand. Ook voor deze regeling geldt dat de ouder(s) een inkomen hebben tot 110% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm en een vermogen tot een vermogensgrens uit de WWB (zie tabel 4 & 5).

5.2.6. Vergoeding kosten ouderbijdrage peuterspeelzalen

Ouders uit de gemeente Utrechtse Heuvelrug met kinderen tussen de 2 en 4 jaar kunnen in aanmerking komen voor een vergoeding van de totale kosten van de ouderbijdrage voor peuterspeelzalen. Voor deze regeling geldt dat de ouder(s) een inkomen heeft tot 110% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm en een vermogen tot de vermogensgrens uit de WWB (zie tabel 4 & 5). Daarnaast moet de peuterspeelzaal gelegen zijn in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. De vergoeding bedraagt maximaal €825,- per jaar.

Tabel 4: Toetsbedragen peildatum 1 januari 2010.

Leefsituatie	Bijstandsnorm 100%, incl. vakantietoeslag	Bijstandsnorm 110%, incl. vakantietoeslag
Alleenstaande, 21 tot 65 jaar	€ 909,33	€ 1.000,26
Alleenstaande, 65 jaar of ouder	€ 999,17	€ 1.099,09
Alleenstaande in inrichting	€ 333,26	€ 366,59
Alleenstaande ouder, tot 65 jaar	€ 1.169,14	€ 1.286,04
Alleenstaande ouder, 65 jaar of ouder	€ 1.255,47	€ 1.381,02
Alleenstaande ouder in inrichting	€ 333,26	€ 366,59
Gehuwden, beiden tot 65 jaar	€ 1.299,04	€ 1.428,94
Gehuwden, beiden 65 jaar of ouder	€ 1.374,32	€ 1.511,75
Gehuwden, een van beiden jonger dan 65 jaar	€ 1.374,32	€ 1.511,75
Gehuwden in inrichting	€ 530,92	€ 584,01

Tabel 5: Vermogensgrens WWB.

Leefsituatie	Maximaal vermogen
Alleenstaande	€ 5.480,00
Alleenstaande ouder	€ 10.960,00
Gehuwden	€ 10.960,00

Bron: Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug

5.2.7. Kwijtscheldingen⁴⁸

Inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug kunnen in aanmerking komen voor kwijtschelding van bepaalde gemeentebelastingen. Het gaat hierbij om kwijtschelding van rioolrecht, hondenbelasting en afvalstoffenheffing. Of men hiervoor in aanmerking komt hangt af van het inkomen, het vermogen en de woonlasten. Wanneer men een inkomen heeft op of net boven het bijstandsniveau kan men in aanmerking komen voor gedeeltelijke of gehele kwijtschelding. Met de waterschappen is afgesproken dat deze inwoners ook kwijtschelding krijgen voor de waterschapslasten.

---

⁴⁸ Gemeente Utrechtse Heuvelrug, Belastingen en heffingen, kwijtschelding
http://www.heuvelrug.nl/index.php?mediumid=15&type=product&product=BEC61CB1-C40B-4977-97F2-A701DB50C1E1&product_type=simloket Geraadpleegd op 05-09-2010

Hoofdstuk 6. Op welke manier bereiken een aantal andere sociaal juridische organisaties binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug de stille armen?

6.1. Inleiding

Om een duidelijk beeld te krijgen van hoe andere sociaal juridische organisaties binnen deze gemeenten de stille armen bereiken is er bij vier werkvelddeskundigen een interview afgenomen. Op deze manier wordt er getracht een helder beeld schetsen van hoe professionele organisaties binnen deze gemeenten omgaan met stille armen. In dit hoofdstuk is de uitwerking te lezen van deze interviews.

6.2. Interviews werkvelddeskundigen

De geselecteerde werkvelddeskundigen zijn sleutelfiguren binnen de regio waarvan de PCI onder andere graag wil weten hoe zij met armen in contact komen. In de volgende paragrafen is de uitwerking te lezen van interviews met de volgende werkvelddeskundigen:

C. van den Broek	Beleidsmedewerker Asielzaken, Minderheden en Integratie Gemeente Utrechtse Heuvelrug
S. den Daas	Teamleider bureau Inburgering & bureau Schuldregeling Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug
J. Zikking	Ouderenadviseur ANBO en voorheen werkzaam bij SWD / Welnuh
E. Arts	Sociaal Raadsliden Zeist

6.2.1. Gemeente Utrechtse Heuvelrug

De heer van den Broek is als beleidsmedewerker Asielzaken, Minderheden en Integratie werkzaam binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Daarnaast is hij ook werkzaam in de 1 eurowinkel in Driebergen-Rijsenburg. Als beleidsmedewerker heeft hij veel te maken met de armoede binnen deze gemeente. Zo werkt hij aan de Wet participatiebudget, de WWB en de inburgering binnen de gemeente. Hierbij werkt hij nauw samen met de Regionale Sociale Dienst (RSD). Zo bestaat er een ambtelijke werkgroep bestaande uit 5 gemeenten en de RSD. Wanneer er binnen de 5 gemeenten eenheid is bereikt over een bepaald beleid, wordt er overleg gepleegd met de RSD. Dit omdat deze laatste partij het minimebeleid, de WWB en de schuldhulpverlening voor de gemeente uitvoert. Binnen de gemeente is er sprake van armoede. Wel zegt de heer van den Broek dat het aanzienlijk lager is dan bijvoorbeeld in Amsterdam omdat het hier gaat om een welvarende gemeente. Doordat er veel rijkdom is, valt de armoede binnen deze gemeente minder snel op. In 2006 is deze nieuwe gemeente ontstaan. Omdat deze gemeente nog vrij nieuw is, is zij op het gebied van stille armoede nog niet erg actief. Dit zit wel in de planning. Momenteel is de gemeente erg druk met de Wet participatiebudget welke op 1 januari 2009 is ingevoerd. Deze wet heeft ook invloed op mensen die het minder goed hebben. De Wet participatiebudget is erop gericht dat gemeentelijke middelen uit het Werkdeel van de WWB, de educatiemiddelen en de inburgeringsmiddelen worden gebundeld. Met deze wet komt het kabinet tegemoet aan de wens van gemeenten om de middelen gericht op

verhoging van de participatie van inwoners, over en weer in te kunnen zetten⁴⁹. Het doel van deze gemeente is om zoveel mogelijk inwoners op basis van individueel maatwerk naar een zo zelfstandig mogelijke positie in de maatschappij te begeleiden, waarbij duurzame economische zelfredzaamheid het maximaal te bereiken doel is⁵⁰. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de participatieladder. Deze ladder geeft aan wat de situatie van de cliënt is. De ladder bestaat uit zes treden die oplopen van een teruggetrokken bestaan tot betaald werk⁵¹. Door middel van deze ladder is de kans groot dat de gemeente op deze manier meer inzicht krijgt in de stille armoede doordat zichtbaar wordt wie er in welke situatie verkeert.

Op dit moment gaat de gemeente nog niet actief opzoek naar armen. Wel zoeken mensen de gemeente op voor hulp. Deze mensen worden doorverwezen naar de Regionale Sociale Dienst, maatschappelijk werk of particuliere organisaties. Eén van deze particuliere organisaties is Kwintes. Deze organisatie gaat op mensen af die niet om hulp vragen. Het wordt ook wel bemoeihulp genoemd. Via tips van mensen uit hun omgeving of andere organisaties neemt deze organisatie contact op met de mensen. De heer van den Broek is erg te spreken over organisaties als Kwintes omdat hij van mening is dat de meeste mensen geen hulp durven te vragen door schaamte en omdat zij niet op de hoogte zijn van de bestaande regelingen. Ook de rol van de kerk ziet hij als positief. Zij staan vaak dicht bij de mensen en kunnen door middel van ledenlijsten deze mensen gemakkelijk bereiken. Ook denkt de heer van den Broek dat het goed is voor de teruglopende aanhang van kerken. Maar het moet voor de mensen wel vrijblijvend zijn en geen kerkelijke verplichtingen tegenover staan.

De heer van den Broek geeft aan dat de gemeente bereid kan zijn om samen te werken met de kerk. Zij werkt vaker samen met particuliere organisaties.

Ook het Netwerk Migranten Vertrouwenspersonen geeft vaak door aan organisaties wanneer zij in actie moeten komen. Dit geldt voor actie op allerlei gebieden. Dit netwerk wil zich uitbreiden tot iedere doelgroep en niet alleen voor migranten. Ook deze organisatie zou goed samen kunnen werken met kerkelijke organisaties zoals de PCI.

6.2.2. Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug

De Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug (RSD) voert de WWB/WIJ en de Wet inburgering (WI) uit. Daarnaast bieden zij ook schuldhulpverlening. De RSD voert dit uit voor inwoners van de gemeenten De Bilt, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede en Zeist. De heer den Daas is teamleider bureau inburgering en teamleider bureau schuldregeling. Als organisatie zijn zij veel betrokken bij armoede binnen de regio. Naast de WWB en de bijzondere bijstand voeren zij als organisatie voor de gemeente ook het minimabeleid uit. Volgens de heer den Daas is er binnen de regio wel degelijk sprake van armoede. Ook stille armoede is voor de heer den Daas geen vreemd begrip. Dagelijks wordt hij geconfronteerd met mensen die in armoede leven. Maar wanneer mensen bij een organisatie aankloppen voor hulp is er eigenlijk al geen sprake meer van stille armoede. Wel

---

⁴⁹ Kadernota, Wet participatiebudget Regio Kromme Rijn Heuvelrug. Pagina 3.

⁵⁰ Kadernota, Wet participatiebudget Regio Kromme Rijn Heuvelrug. Pagina 5.

⁵¹ Kadernota, Wet participatiebudget Regio Kromme Rijn Heuvelrug. Pagina 11.

weet hij dat er veel cliënten met een uitkering niet uitkomen aan het einde van de maand. Zij trekken niet aan de bel omdat zij vaak niet weten dat er regelingen bestaan of niet weten dat zij in aanmerking komen voor deze regelingen. Dit is zonde aangezien de mensen deze extra's in de maand hard kunnen gebruiken. Meestal komen mensen uit eigen initiatief bij deze organisatie binnen. Ook komt het voor dat zij doorverwezen worden door bijvoorbeeld maatschappelijk werk of door medewerkers van een voedselbank. Dit jaar is de RSD gestart met huisbezoeken aan mensen die 4 jaar of langer een uitkering ontvangen. Tijdens dit huisbezoek wordt er gekeken naar waar de mensen recht op hebben en wat er wel en niet is aangevraagd. Ook wordt er binnenkort gestart met budgethulp. Dit houdt in dat er gelijk bij de aanvraag van een uitkering wordt gekeken waar men recht op heeft en worden de financiën van de cliënt onder de loep genomen om op deze manier schulden te voorkomen.

De RSD komt stille armen op het spoor door middel van hun eigen klantenbestand en doorverwijzingen van maatschappelijk werk maar ook door het zorgproject. Dit is een overleg van de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) samen met de woningbouw en wijkagenten. Ook beschikt de RSD over een formulierenbrigade. Zij helpen mensen bij het invullen van formulieren en komen zo vaak armoede op het spoor. Deze formulierenbrigade verwijst ook mensen door.

Wanneer de RSD zelf cliënten benaderd doen zij dit door middel van een budgetconsulent. Deze budgetconsulent legt huisbezoeken af aan personen in het klantenbestand die langer dan 4 jaar een uitkering ontvangen. Momenteel ontvangen ongeveer 1900 mensen een bijstandsuitkering binnen de regio. Hiervan ontvangen zo'n 700 mensen langer dan 4 jaar een bijstandsuitkering en zullen er zo'n 300 mensen thuis worden bezocht. Op deze manier kan de organisatie binnen haar muren hulp bieden daar waar nodig. Met deze mensen wordt gekeken waar zij recht op hebben. Zo nodig wordt dit aangevraagd. Daarnaast komt het nog wel eens voor dat mensen door de RSD doorverwezen worden. De RSD verwijst vooral mensen door naar maatschappelijk werk, Centrum Maliebaan en Stichting MEE. Ook kan het zo zijn dat mensen het schuldhulpverleningstraject ingaan of preventief inkomensbeheer.

De heer den Daas is wel bekend met Parochiële Caritas Instellingen omdat hier ook mee wordt samengewerkt. Er ontstaat volgens de heer den Daas steeds meer contact tussen deze instellingen en professionele organisaties. PCI st. Maarten is bij hem niet bekend. De heer den Daas vindt het fijn dat deze organisaties bestaan omdat zij dicht bij de mensen staan dan de professionele organisaties. Wel weet hij te vertellen dat het voor dit soort instellingen vaak moeilijk is om door te vragen. Hierdoor komen zij vaak niet tot de kern van het probleem waardoor er geen gerichte hulp geboden kan worden. Ook zijn er liefdadigheidsinstellingen die schulden van mensen aflossen en houden hierbij geen rekening met het beleid. Wel kunnen kerken vaak helpen wanneer andere wegen gesloten blijven voor mensen. Het is een goede achtervang waardoor gezinnen kunnen blijven participeren in de samenleving. Kerken staan vaak dicht bij mensen dan de professionele organisaties. Daarnaast kunnen zij mensen gemakkelijker hulp bieden omdat zij niet gebonden zijn aan beleid, wet- en regelgeving.

Dat mensen ondanks de vele organisaties toch nog tussen wal en schip vallen ligt volgens de heer den Daas vaak toch aan de mensen zelf. Er is vaak sprake van onwetendheid omdat zij geen idee

hebben waar zij recht op hebben. Daarnaast is er vooral sprake van schaamte en durven mensen er gewoon niet voor uit te komen dat zij het niet redden en moeten bezuinigen. Het is erg moeilijk om stille armen te vinden wanneer zij hun armoede verborgen weten te houden.

6.2.3. ANBO / SWD / Welnuh

Stichting Welzijn Driebergen (SWD) is begin 2009 gefuseerd met Stichtingen Welzijn Utrechtse Heuvelrug tot Welnuh. Deze welzijnsstichting heeft de gehele Utrechtse Heuvelrug als werkgebied. De stichting wil een bijdrage leveren aan het individuele en maatschappelijke welzijn van haar inwoners. Daarbij richt de stichting zich op alle leeftijds- en doelgroepen binnen de samenleving. Daarnaast is er speciale aandacht voor die personen, leeftijds- en/of doelgroepen, die door diverse factoren kwetsbaar zijn binnen de samenleving of zelfs de aansluiting met die lokale samenleving dreigen te verliezen of al verloren hebben. De heer Zikking was binnen deze stichting werkzaam als ouderenadviseur. Hij organiseerde activiteiten en gaf op allerlei gebieden voorlichting en begeleiding waar nodig aan ouderen. Momenteel is de heer Zikking werkzaam als ouderenadviseur van de Algemene Nederlandse Bond voor Ouderen (ANBO). Deze bond staat voor emancipatie en zeggenschap van senioren over hun leven. Een aantal punten waar de ANBO zich mee bezig houdt is inkomen, wonen, sociale activiteiten en zorg.

Tijdens de werkzaamheden bij Welnuh kwam hij minder snel in contact met stille armen. Heel incidenteel kwam het naar voren tijdens een gesprek of huisbezoek dat iemand in armoede leefde. Als adviseur van de ANBO komt hij meer bij de mensen thuis en met mensen in contact. Nu wordt hij ook vaker geconfronteerd met mensen die tot de minima behoren. Ook is er bij de ANBO contact met andere organisaties zoals de Katholieke Bond voor Ouderen (KBO) en Stichting Woonwensen Ouderen Utrechtse Heuvelrug waardoor zij meer inzicht hebben in de stille armoede. In Doorn bestaat al enige tijd de werkgroep 'verborgen armoede'. Deze werkgroep wil graag samenwerken met allerlei organisaties om zo de krachten te bundelen. Deze werkgroep is nu werkzaam binnen de gehele gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Dat er sprake is van armoede binnen deze regio is wel duidelijk volgens de heer Zikking. Vooral nu hij huisbezoeken aan ouderen aflegt komt hij armoede tegen. Hij vertelt dat mensen geen idee hebben waar ze recht op hebben en welke regelingen er allemaal bestaan. Tijdens de werkzaamheden voor beide organisaties kwam hij in contact met stille armen en is dan ook bekend met dit begrip. Doordat de heer Zikking zelf lid is van de parochie St. Maarten is hij ook op de hoogte van het feit dat kerken financiële hulp kunnen bieden aan mensen die dit nodig hebben. Ook is hij op de hoogte van de professionele organisaties en de regelingen binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Dat kerken zich bezig houden met deze problematiek vindt de heer Zikking goed en schrijft daar zelf het volgende over.

De kerk moet zichtbaar maken waar zij mee bezig is inzake het bestrijden van verborgen armoede. Wellicht gebeurt er het een en ander. Ik heb een aantal ideeën maar wil me beperken tot de Parochie St. Petrus Banden waar ik lid en deelgenoot van ben. Als men op de website kijkt van deze parochie en op de site van de PCI, vindt men gestileerde verhalen en mooie formuleringen. Deelname aan de zondagse viering is er vooral op gericht om als toeschouwer te consumeren. Het blijft voor mij een onpersoonlijke ervaring. Een welkom bij binnenkomst

ontbreekt in tegenstelling tot andere kerken. Bidden voor de mensen die ernstig ziek zijn dan wel andere persoonlijke mededelingen, ontbreken. De kerk kent het blad de Klaroen en ook daar is geen aandacht voor het wel en wee van mensen die dat nodig hebben. Op deze wijze ontbreekt het aan zichtbare gemeenschapsopbouw omdat men van elkaars wel en wee onvoldoende op de hoogte is. Goede voorbeelden dat het ook anders kan, zijn te vinden bij de plaatselijke PKN kerken. In het wekelijkse blad en tijdens vieringen wordt er stilgestaan bij het wel en wee van de leden en worden er activiteiten georganiseerd die gericht zijn op de gemeenschapsopbouw om mensen met elkaar in contact te brengen. Voorbeelden hiervan zijn de maaltijden waar men aan kan deelnemen. Deze aanpak biedt mogelijkheden om met mensen in aanraking en tot gesprek te komen. Mensen met verborgen armoede lopen daar niet mee te koop, maar als zij zich door genoemde activiteiten thuis gaan voelen, vormt de kerk een warme deken om hen heen. Helaas constateer ik dat de kerk waar ik deel van uitmaak dit ontbeert. Verandering naar een levende kerk met een menselijk gezicht vraagt om een cultuuromslag.

6.2.4. Bureau Sociale Raadslieden Zeist

Sociaal Raadslieden Zeist is een onafhankelijke stichting die sociaal juridische dienstverlening biedt aan de inwoners van Zeist. Inwoners kunnen hier terecht wanneer zij informatie en advies willen over onder andere uitkeringen, arbeidszaken, belastingen, persoon- en familierecht, onderwijs en toeslagen. Mevrouw Arts is coördinator van dit bureau. Daarnaast is zij ook werkzaam in de dienstverlening.

Sociaal Raadslieden Zeist heeft veel met armoede en het minimabeleid te maken. Zij voert dit beleid niet uit maar doen bij veel cliënten een inkomenscheck. Hierbij wordt gekeken wat het inkomen is, op welke regelingen de cliënt recht heeft en of alles wat al aangevraagd is ook daadwerkelijk klopt. Veel mensen hebben te maken met allerlei zaken die zij niet begrijpen. Sociaal Raadslieden Zeist loopt dit samen met de cliënt helemaal door. Het komt namelijk nog wel eens voor dat bedragen van toeslagen en kortingen niet kloppen omdat dit aangevraagd moet worden op basis van het inkomen. Cliënten begrijpen het soms niet en vullen het verkeerde in.

Sociaal Raadslieden Zeist kan geen uitkeringen verstrekken maar kijkt met de cliënt alleen waar men recht op heeft. De RSD is meer gericht op het aan het werk krijgen van mensen en het verstrekken van uitkeringen. Sociaal Raadslieden Zeist heeft daarentegen meer kennis van toeslagen en belastingen.

Mevrouw Arts geeft aan dat er binnen de gemeente Zeist vooral veel financiële problemen zijn bij mensen met een minimuminkomen. Ook alleenstaande ouders en ouders met schoolgaande kinderen zijn een kwetsbare groep. Daarnaast zijn mensen met een vluchtelingenstatus een groep waarbij zij ook vaak armoede tegenkomt. Deze mensen komen naar Nederland en hebben niets. Zij beginnen hun bestaan in Nederland al snel met een schuld. Wat mevrouw Arts de laatste tijd ook veel is tegengekomen zijn mensen die getroffen zijn door de crisis. Veel mensen zijn hierdoor werkloos geworden maar hebben wel hoge maandlasten. Zelfstandigen zonder personeel (ZZP'ers) is een nieuwe groep die veel in armoede raakt. Veel werk is komen te vervallen door de crisis en zij kunnen niet terugvallen op uitkeringsinstanties.

Mevrouw Arts is bekend met stille armoede maar is van mening dat deze mensen niet bij Sociaal Raadslieden Zeist komen. Wanneer mensen bij deze organisatie aankloppen, wordt er gelijk gekeken wat er aan de huidige situatie gedaan kan worden. 'Stille armen melden zich niet', aldus mevrouw

Arts. Wel bestaan er in Zeist inloophuizen waar mensen terecht kunnen. Maatschappelijk werkers coördineren deze inloophuizen en hebben vaak wel contact met de stille armen. Tussen de medewerkers van Sociaal Raadslieden Zeist en de maatschappelijk werkers is regelmatig contact en heeft ieder inloophuis een eigen contactpersoon binnen de organisatie. Er is een goed samenwerkingsverband tussen beide organisaties. Hier is mevrouw Arts ook erg over te spreken omdat de inloophuizen zich in de buurten bevinden en zo dicht bij de mensen staan en meer zicht hebben op wat er speelt. Door het contact tussen beide organisaties kan Sociaal Raadslieden Zeist mensen helpen. Zij krijgen de situatie van een cliënt via een maatschappelijk werker door en kijken zo op welke vlakken zij de cliënt van dienst kan zijn. Hiervoor is persoonlijk contact met de cliënt niet nodig. 'De maatschappij is tegenwoordig erg ingewikkeld waardoor mensen het inzicht kwijt zijn of niet meer in staat zijn de regie van hun leven weer op te pakken. Hierdoor schamen mensen zich vaak om bij organisaties aan de bel te trekken', aldus mevrouw Arts.

Stille armoede gaat vaak gepaard met andere problematiek waardoor Sociaal Raadslieden zo nu en dan wel cliënten doorverwezen krijgt vanuit maatschappelijk werk of via een wijkagent. Ook verwijzen zij zelf regelmatig door naar maatschappelijk werk maar ook naar de RSD en de voedselbank. Sociaal Raadslieden Zeist beoordeelt namelijk ook of iemand voor de voedselbank in aanmerking komt en voor hoelang. Het contact met cliënten verloopt op iedere vorm die voor de cliënt wenselijk is. Zo kan de cliënt alleen of met bijvoorbeeld een maatschappelijk werker langskomen maar het kan ook via e-mail contact of via een inloophuis.

Sociaal Raadslieden Zeist is bekend met kerkelijke organisaties. Zo maakt de organisatie deel uit van het Netwerk Minimabeleid. Dit netwerk bestaat uit professionele en vrijwilligers organisaties welke tijdens de werkzaamheden in aanraking komen met mensen in armoede. Met diaconaal platform Zeist wordt bijvoorbeeld samengewerkt binnen dit netwerk. Mevrouw Arts vindt het goed dat kerken zich hiermee bezighouden. Zij staan vaak dicht bij de mensen en kunnen door middel van signalen eerder zien wat er speelt. Daarnaast zien ze dingen die organisaties niet snel zien. Ook vindt mevrouw Arts het goed dat kerken zich ermee bezig houden omdat zij vaak meer mogelijkheden hebben dan andere organisaties die gebonden zijn aan beleid, wet- en regelgeving. 'Organisaties als bijvoorbeeld de PCI kan snel handelen en dat is vaak nodig', 'Dit probleem moet je als organisaties met z'n allen aanpakken en elkaar helpen waar nodig zodat we gebruik kunnen maken van elkaars deskundigheid', aldus mevrouw Arts. Stichting Hulpkas vindt zij een goed voorbeeld hiervan. Zij kunnen mensen een lening verstrekken zonder rente. Deze lening kan terugbetaald worden wanneer dat voor de cliënt mogelijk is. Wel kijken zij naar de persoonlijke situatie van de cliënt. Op deze manier wordt er op kort termijn een oplossing gezocht maar wordt er ook gekeken naar oplossingen voor de lange termijn. Wel vindt mevrouw Arts dat vrijwilligers de grenzen van hun kunnen moeten kennen en op tijd moeten doorverwijzen. 'Sommige dingen moeten nu eenmaal echt door een professional geregeld worden omdat de cliënt anders het risico loopt om van de regen in de drup terecht te komen', aldus mevrouw Arts. Sociaal Raadslieden Zeist maakt dit tijdens overleggen met Netwerk Minimabeleid ook duidelijk aan de vrijwilligers van organisaties en geeft hen informatie en advies. Wanneer vrijwilligers ergens niet uitkomen kunnen zij altijd contact opnemen met Sociaal Raadslieden voor informatie en advies. 'Ik heb liever dat ze met vragen 10 keer te veel bellen dan 1 keer te weinig', aldus mevrouw Arts.

Hoofdstuk 7. Wat is de visie van medewerkers van de PCI rondom het bereiken van stille armen?

7.1. Inleiding

In dit hoofdstuk zal de visie van de medewerkers van de PCI rondom het bereiken van stille armen omschreven worden. Tijdens het gesprek zijn de volgende personen aanwezig: dhr. C. van Loon (opdrachtgever PCI), dhr. R. Teeuwen (opdrachtgever PCI), mevr. E. Coompe, dhr. J. Res en dhr. C. Kavelaars.

7.2. Achtergrond parochie St. Maarten

In 2006 is de gemeente Utrechtse Heuvelrug ontstaan door samenvoeging van 7 gemeenten. Binnen deze gemeenten bestonden verschillende parochies. Sinds januari 2010 zijn ook deze geloofsgemeenschappen samengevoegd en is de parochie St. Maarten ontstaan. Behalve de Utrechtse Heuvelrug is de PCI ook werkzaam in Zeist. Hierdoor is een nieuwe PCI gevormd met medewerkers uit alle parochies. Deze PCI wil zich onder andere in gaan zetten voor stille armen binnen haar gemeenten. Hiervoor zijn vrijwilligers beschikbaar die graag met deze doelgroep aan het werk willen gaan. De PCI heeft hiervoor een budget waarmee zij mensen financieel kan bijstaan. Dit geld wordt onder andere tijdens de kerkdiensten door middel van collectes ingezameld. Iedere gemeenschap levert een budget waardoor er een totaal van ongeveer €300.000,- beschikbaar is voor onder andere hulpverlening.

7.3. De visie van de medewerkers van de PCI.

Tijdens mijn gesprek met een aantal medewerkers van de PCI wordt snel duidelijk dat zij ontzettend graag aan de slag willen met de doelgroep maar niet weten hoe zij dit aan moeten pakken. Zo vertelt dhr. J. Res dat er jaarlijks via inloophuizen gemiddeld maar 2 namen worden doorgegeven van personen die gebruik willen maken van de (financiële) hulp die de PCI kan bieden. Deze namen worden doorgegeven door inloophuizen uit de wijken die bekend zijn met de PCI.

De medewerkers van de PCI zijn allen van mening dat stille armoede een belangrijk en onderschat maatschappelijk probleem is. Een wethouder heeft tijdens een gesprek met de medewerkers van de PCI verteld dat er geen sprake is van armoede binnen de gemeente. De medewerkers van de PCI zijn het hier absoluut niet mee eens maar het bevestigt voor hun wel dat er sprake is van stille armoede omdat mensen niet zien wat er zich achter de voordeur afspeelt.

De medewerkers van de PCI hebben geen idee hoe zij zelf in contact kunnen komen met de stille armen. Dit blijkt ook wel uit het aantal hulpvragers die er per jaar gemiddeld binnenkomen. De PCI denkt dat dit onder andere komt omdat maar weinig mensen bekend zijn met deze instelling.

Daarnaast is er volgens hen vooral sprake van schaamte waardoor de mensen niet uit zichzelf naar de PCI komen met hun hulpvraag. De medewerkers van de PCI zijn bereid om alles te doen wat binnen hun macht ligt om zo wel met de doelgroep in contact te kunnen komen. Zo willen zij bijvoorbeeld graag samenwerken met andere organisaties en het nodige organiseren binnen de parochie. Door de opmerking van de wethouder is de PCI zich bewust geworden van het feit dat de

doelgroep niet gemakkelijk te bereiken zal zijn. Als een wethouder al niet op de hoogte is van de stille armoede binnen zijn gemeente hoe moet de PCI dan in contact komen met deze mensen? Ondanks dat is de PCI zich er wel van bewust dat zij zich dichterbij de hulpvrager begeeft waardoor de drempel lager is dan wanneer de hulpvrager naar een overheidsinstantie moet.

De PCI wil dan ook graag gebruik maken van het feit dat zij als laagdrempelige organisatie kan functioneren. De medewerkers geven aan zich bewust te zijn van het feit dat stille armoede vaak gepaard gaat met andere problematiek. Ook daarvoor is het belangrijk om goed samen te werken met professionele organisaties zodat er overleg kan worden gepleegd.

Hoofdstuk 8. Conclusie

8.1. Inleiding

Aan de hand van de deelvragen wordt de hoofdvraag beantwoord. In dit hoofdstuk zal antwoord worden gegeven op de deelvragen om vervolgens een juist antwoord op mijn hoofdvraag te geven. Tot slot zal ik mijn doelstelling evalueren.

8.2. Beantwoording deelvragen

Deelvraag 1: Wat is stille armoede?

In Nederland is er sprake van relatieve armoede. Degene die in armoede leeft heeft minder dan de ander en blijft achter bij het gemiddelde welvaartspeil in het land. Omdat er in Nederland nog steeds sprake is van taboe wanneer het om armoede gaat, durven mensen hier niet mee naar buiten te komen. De armoede speelt zich vaak af achter de voordeur waardoor we kunnen spreken van stille armoede. Mensen die op of onder de beleidsmatige inkomensgrens leven zijn grootste risicogroep vormen wat betreft kans op armoede. Mensen die leven van een laag inkomen hebben relatief hogere vaste lasten en moeten vaker schulden maken ten opzichte van mensen met een hoger inkomen. In een verzorgingsstaat als Nederland zijn er diverse wetten en regels opgesteld om ervoor zorgen dat niemand in Nederland in absolute armoede hoeft te leven en in zijn eerste levensbehoefte moet kunnen voorzien. Niemand in Nederland hoeft in principe honger te lijden. Door de invoer van de Algemene Bijstandswet en de Bijzondere Bijstand hoeft niemand in Nederland in absolute armoede te leven. De Nederlandse wetgeving kent naast de WWB nog een aantal wetten om mensen met een relatief laag inkomen financieel tegemoet te komen. Deze wetten zijn niet specifiek gericht op stille armoede maar zorgen ervoor dat ieder individu recht heeft op een minimuminkomen. Omdat het om mensen gaat die op het eerste gezicht niet altijd arm lijken en deze problematiek voor zichzelf houden is het uiteraard lastig om de wetgeving op deze doelgroep te richten.

Deelvraag 2: Wie zijn de stille armen binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug?

Gemeente Zeist

Door middel van de grafieken is duidelijk waar het grootste risico op stille armoede binnen de gemeente Zeist aanwezig is als we kijken naar huishoudens met een inkomen tot 105% van het sociaal minimum. Personen jonger dan 65 jaar met inkomen uit uitkering, eenpersoonshuishoudens en inwoners van Zeist Noord zijn de grootste risicogroep met kans op stille armoede. Daarnaast wordt aan de hand van de grafieken een helder beeld geschetst over de verdeling van huishoudens met een inkomen tot 105% van het sociaal minimum per huishoudenstype en per wijk. Dit jaar leven 870 huishoudens van een bijstandsuitkering en zijn er in de gemeente Zeist 440 keer de langdurigheidstoeslag toegekend. De langdurigheidstoeslag bestaat uit een geldbedrag dat verstrekt wordt door de gemeente en bedoeld is voor personen die gedurende langere tijd een bijstandsuitkering ontvangen.

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft beperkt cijfermateriaal beschikbaar gesteld voor dit onderzoek waardoor het minder duidelijk is wie nu precies de stille armen zijn binnen deze gemeente. Binnen deze gemeente leven 1.176 huishoudens van een inkomen tot 105% van het sociaal minimum. Hiervan ontvangen 360 huishoudens een bijstandsuitkering en is 190 keer langdurigheidstoeslag toegekend.

Binnen de gemeente Zeist leeft 6,9% van de huishoudens van een inkomen tot 105% van het sociaal minimum. Binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug leeft 6% van de huishoudens van een inkomen tot 105% van het sociaal minimum.

Deelvraag 3: Wat is het beleid met betrekking tot stille armoede in de gemeente Zeist?

Door de gemeente Zeist wordt niets aan stille armoede gedaan. Wel is men actief op het gebied van minima. Op dat vlak zijn er een aantal zaken geregeld. Binnen de gemeente Zeist is er een minimabeleid. Dit beleid komt de inwoners van de gemeente met een laag inkomen tegemoet. Binnen de gemeente Zeist zijn een aantal regelingen waar mensen een beroep op kunnen doen. Zo kunnen zij de ZeistPas aanvragen waarmee zij korting kunnen krijgen bij winkels, restaurants, musea en theater in Zeist. Deze pas is voor iedereen verkrijgbaar en kost €10,-. Inwoners die aan kunnen tonen dat zij een minimuminkomen ontvangen kunnen deze pas gratis krijgen. Daarnaast bestaat er nog de Geld-Terug-Regeling. Dit houdt in dat inwoners met een minimuminkomen, waardecoupons kunnen ontvangen waarmee zij bijvoorbeeld het lidmaatschap van de hobbyvereniging vergoed krijgen of een kaartje van de bioscoop of concert. Deze waardecoupons worden per gezinslid verstrekt. Kinderen tot 18 jaar ontvangen €200,- en volwassenen €100,- aan waardecoupons. Wanneer een inwoner aan kan tonen dat zij een minimuminkomen ontvangen kunnen zij in aanmerking komen voor een tegemoetkoming voor de zorgverzekering van €15,- per persoon per maand. Tot slot kan een inwoner van de gemeente Zeist in aanmerking komen voor kwijtschelding van gemeentebelastingen. Of men in aanmerking komt voor deze kwijtschelding hangt af van de persoonlijke en financiële situatie zoals inkomen, vermogen en woonlasten. De gemeente sluit hiervoor aan bij de WWB. Binnen de gemeente Zeist kan onder andere kwijtschelding aangevraagd worden voor onroerend zaakbelasting en afvalstoffenheffing.

Het minimabeleid van de gemeente Zeist is niet uitgebreid. Wel wordt ervoor gezorgd dat mensen kunnen blijven participeren in de maatschappij. Inwoners van Zeist krijgen de mogelijkheid om niet noodgedwongen te hoeven bezuinigen op hobby's en hun sociale leven. Wanneer men op of onder de beleidsmatige inkomensgrens leeft, komt men gezien de inkomenseis voor alle regelingen in aanmerking. Hier zal men zelf een beroep op moeten doen. Stille armen moeten, om in aanmerking te komen voor deze regelingen, dit zelf aanvragen. Door schaamte en onwetendheid zal de stille arme niet snel een beroep doen op het minimabeleid. Daarom is het goed dat de PCI op de hoogte is van de regelingen zodat zij bij contact met de doelgroep de stille arme hierop kan wijzen.

Deelvraag 4: Wat is het beleid met betrekking tot stille armoede in de gemeente Utrechtse Heuvelrug?

De gemeente Utrechtse Heuvelrug is momenteel niet actief op zoek naar stille armen. Ook binnen deze gemeente is men wel actief op het gebied van minima door middel van het minimabeleid. Het beleid van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is in tegenstelling tot de gemeente Zeist een stuk uitgebreider terwijl er naar verhouding binnen deze gemeente minder mensen op of onder de beleidsmatige inkomensgrens van 105% van het sociaal minimum leven. Het minimabeleid van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is erop gericht dat volwassen en kinderen blijven participeren in de maatschappij. Met de regeling voor 65-plussers en chronisch zieken wordt er ook aandacht besteed aan deze doelgroep. Het minimabeleid is gericht op meerdere doelgroepen binnen de gemeente. Het minimabeleid wordt uitgevoerd door de Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug. Zo bestaat er de regeling maatschappelijk verkeer waarbij iemand met een minimuminkomen in aanmerking kan komen voor een vergoeding van €125,- per persoon per jaar voor 'maatschappelijke deelname'. Tot maatschappelijke deelname wordt het volgende in elk geval gerekend; contributies/lidmaatschappen van verenigingen (sport, cultuur), bibliotheek, museum(jaarkaart), krant, tv (kabel of digitaal), telefoon, tijdschriften, concerten en voorstellingen. Binnen deze gemeente bestaat er voor inwoners met een minimuminkomen een eenmalige uitkering voor 65-plussers en chronisch zieken. Deze uitkering bedraagt €100,- per jaar. Naast de gemeente Zeist heeft ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug een tegemoetkoming voor de zorgverzekering. Binnen deze gemeente bedraagt deze tegemoetkoming €20,- per persoon per maand. Ook kan een inwoner met een minimuminkomen met kinderen onder de 18 jaar welke zwemles volgt, in aanmerking komen voor een vergoeding van de kosten. Ouders met kinderen vanaf groep 8 en onder de 18 jaar kunnen een vergoeding krijgen voor de kosten in verband met internetaansluiting. Dit bedraagt €10,- per gezin per maand. Als laatste punt in het minimabeleid kunnen ouders met kinderen tussen de 2 en 4 jaar in aanmerking komen voor een vergoeding van de totale kosten van de ouderbijdrage voor peuterspeelzalen. Behalve het minimabeleid kan een inwoner van deze gemeente in aanmerking komen voor kwijtschelding van gemeentebelastingen. Het gaat hierbij om kwijtschelding van rioolrecht, hondenbelasting en afvalstoffenheffing. Of men hiervoor in aanmerking komt hangt af van het inkomen, het vermogen en de woonlasten. Wanneer men een inkomen heeft op of net boven het bijstandsniveau kan men in aanmerking komen voor gedeeltelijke of gehele kwijtschelding. Met de waterschappen is afgesproken dat deze inwoners ook kwijtschelding krijgen voor de waterschapslasten. Binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug is het minimabeleid breed en wordt er meer rekening gehouden met verschillende doelgroepen.

Wanneer men op of onder de beleidsmatige inkomensgrens leeft, komt men gezien de inkomenseis voor alle regelingen in aanmerking. Ook hier wordt er van de inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug een inspanning verwacht; om een financiële tegemoetkoming of een korting te krijgen zal iemand daar zelf een aanvraag voor moeten indienen. Voor de stille armen kan dit betekenen dat zij door schaamte en onwetendheid geen aanvraag doen om in aanmerking te komen voor deze regelingen. Wanneer de PCI op de hoogte is van deze regelingen kan zij de stille arme hierop wijzen.

Deelvraag 5: Op welke manier bereiken een aantal andere sociaal juridische organisaties binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug de stille armen?

Uit de interviews met de werkvelddeskundigen blijkt dat zij de stille armen op het spoor komen door middel van overleggen met andere organisaties, huisbezoeken en doorverwijzingen. Tijdens de huisbezoeken wordt vaak duidelijk dat er sprake is van stille armoede. Organisaties gaan niet actief opzoek naar de stille armoede binnen de gemeenten.

Het antwoord op de vraag op welke manier de organisaties de stille armen bereiken is dan ook minder positief te noemen. Geen van de organisaties gaat echt actief op zoek naar stille armoede. De ene organisatie komt stille armen per toeval op het spoor tijdens huisbezoeken en de andere organisatie krijgt heel incidenteel te maken met stille armen wanneer ze doorverwezen worden door een andere organisatie. Het is natuurlijk ook lastig om mensen op te sporen die hun armoede verborgen houden maar dat professionele organisaties hier nauwelijks actief mee bezig zijn is schokkend. Je zou dan ook de vraag kunnen stellen 'Zijn de armen stil of zijn de organisaties doof?'. De wisselwerking tussen het inactieve beleid van hulpverlenende organisaties met betrekking tot stille armoede en het feit dat stille armen zich vaak schamen voor hun (financiële) situatie zorgt ervoor dat stille armoede blijft bestaan.

Uit de informatie van verschillende werkvelddeskundigen is wel duidelijk op te maken dat zij, wanneer het gaat om stille armoede, de rol van een kerk als positief ervaren. Daarnaast is het zelfs zo dat professionele organisaties bereid zijn en de mogelijkheid hebben om samen te werken met een PCI. Hierdoor wordt de bereikbaarheid van de doelgroep vergroot en is de ook de kans dat er aan meer mensen hulp geboden kan worden veel groter. Wel moet de kerk deze hulp vrijblijvend aanbieden en de doelgroep actief gaan benaderen. De werkvelddeskundigen zijn allen van mening dat een kerk dicht bij de mensen staat en makkelijker met de doelgroep in contact kan komen dan een professionele organisatie. Dit omdat zij op een andere manier in contact staan met de mensen en omdat zij niet gebonden is aan regels en beleid. Hier moet de kerk op een verantwoorde manier gebruik van maken.

Deelvraag 6: Wat is de visie van de medewerkers van de PCI met betrekking tot het bereiken van stille armen?

Volgens de medewerkers van de PCI is stille armoede een belangrijk maar onderschat probleem. Dit maakt hen er bewust van dat contact komen met deze doelgroep niet vanzelf zal gaan. De PCI is bereid om hiervoor te doen wat nodig is en wat ze als instelling kunnen doen. Als organisatie staan zij dicht bij de mensen waardoor zij een eigen plan kunnen trekken wanneer het gaat om het bereiken van stille armen.

8.3. Beantwoording hoofdvraag

De hoofdvraag luidt als volgt;

Op welke manier kunnen medewerkers van de Parochiële Caritas Instelling van de Parochie St. Maarten, stille armen binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug, bereiken voor het verlenen van hulp?

De PCI beschikt over financiële middelen om stille armen hulp te kunnen bieden. Ook zijn er vrijwilligers die graag met de doelgroep aan de slag willen gaan. Omdat de doelgroep lastig te bereiken is zal de PCI zelf actief op zoek moeten gaan naar de stille armen. Binnen de gemeente Zeist moet de PCI zich hierbij vooral richten op personen jonger dan 65 jaar met inkomen uit uitkering, eenpersoonshuishoudens en inwoners van Zeist Noord. De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft voor dit onderzoek beperkt cijfermateriaal beschikbaar gesteld waardoor er voor deze gemeente geen duidelijk overzicht is binnen welk huishoudentype en binnen welke wijk de kans op armoede het grootst is.

De PCI zal als eerste haar parochianen op de hoogte moeten stellen van haar hulpverlening. Doordat er nu nog niets over bekend is weet ook niemand dat de PCI deze hulp aanbiedt. Op de site van de parochie St. Maarten moet daarom informatie komen te staan over de PCI en over de mogelijkheid die er is om (financiële) hulp te krijgen. Momenteel is hierover op de website van de PCI niets te vinden. Ook kunnen parochianen op de hoogte gebracht worden door middel van informatie in het mededelingenblad De Klaroen.

Omdat de hulp niet alleen voor parochianen bedoeld is, is het belangrijk om ook mensen te bereiken die geen lid zijn van parochie St. Maarten. Dit kan door middel van het verspreiden van folders. In deze folder kan eenvoudig en kort worden vermeld wie er in aanmerking komt voor hulp en wat de parochie op financieel gebied kan betekenen voor mensen. Daarbij moet zij niet vergeten om te vermelden dat het niet alleen voor parochianen geldt maar ook voor mensen die geen lid zijn van de parochie St. Maarten.

Aan de hand van de ledenlijst zou de PCI op bezoek kunnen gaan bij haar leden. Op deze manier kan een duidelijk beeld geschetst worden van de situatie waarin mensen verkeren.

Daarnaast kan de PCI ook maaltijden organiseren voor mensen. Op deze manier komen zij in contact met de mensen en kan er een vertrouwensband opgebouwd worden. Op deze informele manier voelen mensen zich vrijer om te praten over hun problemen. Daarnaast bereik je een groot deel van de doelgroep door dit bijvoorbeeld op dagen te organiseren waarop anderen werken of met Kerstmis. Zo wordt een groep mensen bereikt die op dagen als deze vaak eenzaam zijn. Stille armoede gaat tenslotte vaak gepaard met sociale isolatie.

Binnen beide gemeenten bestaan er verschillende organisaties die zich bezighouden met armoede. Wanneer de PCI hier contact mee opneemt zouden zij de krachten kunnen bundelen en het bereiken van de doelgroep en de dienstverlening kunnen verbeteren.

Naast bovengenoemde punten is het goed dat de medewerkers van de PCI op de hoogte zijn van het minimabeleid binnen de gemeenten. Wanneer de PCI in contact komt met de stille armen is het goed

om te weten wat de gemeente aan financiële hulp biedt. Hierdoor loopt de PCI niet het risico dat er financiële hulp geboden wordt op vlakken waarbij de gemeente ook van dienst kan zijn. De parochie St. Maarten houdt zo de financiële middelen over voor de hulpvragers die niet in aanmerking komen voor de bestaande regelingen.

8.4. Evaluatie doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek luidt als volgt;

Het doel van dit onderzoek is het aanreiken van kennis met betrekking tot de wijze waarop de medewerkers van de PCI in contact kunnen komen met de doelgroep stille armen, die op of onder de beleidsmatige inkomensgrens leven, binnen de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Het aanreiken van kennis bestaat uit aanbevelingen met betrekking tot de wijze waarop de PCI met deze doelgroep in contact kan komen.

Door het beantwoorden van de vraagstelling is mijn doelstelling bereikt. Door middel van het onderzoek kan ik aanbevelingen doen aan de PCI over hoe zij met de doelgroep stille armen in contact kan komen. Aan de hand van de aanbevelingen kan de PCI in contact komen met de doelgroep zodat zij kunnen inventariseren aan welke hulp er behoefte is. Hiervoor zal een vervolgonderzoek plaats moeten vinden.

Naast mijn aanbevelingen is er een kort inhoudelijk document toegevoegd met daarin de omschrijving van het minimabeleid van de gemeente Zeist en de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Dit document heb ik aan de hand van mijn deelvragen kunnen samenstellen en kan gebruikt worden tijdens contact met de doelgroep.

Met de aanbevelingen en het inhoudelijk document kan de PCI in contact komen met de stille armen en gaan inventariseren aan welke specifieke hulp er bij de doelgroep stille armen behoefte is.

Hoofdstuk 9. Aanbevelingen

9.1. Inleiding

Door middel van het onderzoek en het beantwoorden van mijn vraagstelling kan ik een aantal aanbevelingen doen aan de PCI. Uit het onderzoek is gebleken dat de PCI meer bekendheid moet geven aan haar bestaan. Door deze aanbevelingen zal de PCI met de doelgroep stille armen in contact komen.

9.2. Aanbevelingen aan de PCI

Vermeldingen op de website

Doordat er op de website niet wordt aangegeven wat de PCI precies doet op het gebied van armoede zijn mensen ook niet op de hoogte van de hulp die de kerk te bieden heeft. Door hier uitgebreid over te schrijven op de website worden mensen hier wel van op de hoogte gebracht en zijn zij vrij dit te lezen en hier, al dan niet, iets mee te doen.

Folders verspreiden

Door het verspreiden van folders aan de leden maar ook aan mensen die geen lid zijn van de kerk, wordt er een groter aantal mensen bereikt. In deze folder kan vermeld worden wat de PCI de stille armen te bieden heeft en waar en met wie de doelgroep contact op kan nemen. Op de folder kan tevens de website vermeld worden. Deze folder zou binnen de gehele gemeente verspreid kunnen worden of bij/via organisaties. Een aantal voorbeelden van organisaties zijn; RSD, voedselbank, ANBO, gemeente, Sociaal Raadslieden, maatschappelijk werk, inloophuizen en huisartsenpraktijken. Door de folders te verspreiden bij andere organisaties kunnen deze de hulpvrager doorverwijzen en zal de PCI ook meer bekendheid krijgen bij zowel de organisaties zelf als de inwoners van de gemeenten. Daarnaast is het belangrijk dat de PCI zich hierbij focust op personen jonger dan 65 jaar met inkomen uit uitkering, eenpersoonshuishoudens en inwoners van Zeist Noord. Dit zijn de grootste risicogroepen met kans op stille armoede.

Vermelden in het mededelingenblad

In het mededelingenblad 'De Klaroen' kan een verhaal geschreven worden over de hulpverlening die de kerk te bieden heeft. Daarnaast kan er in het blad meer aandacht besteed worden aan de leden van parochie St. Maarten. Op deze manier krijgen zij het idee dat de kerk met hen begaan is en is de kans groter dat zij zich vrij voelen om over eventuele problemen te spreken.

Het organiseren van maaltijden

Door het organiseren van maaltijden komen mensen met elkaar in contact en wordt er een vertrouwensband opgebouwd met de medewerkers van de PCI. Hierdoor komt de kerk in contact met de mensen en kan zij door gesprekken te weten komen wat er speelt onder haar leden en andere mensen. Deze maaltijden kunnen o.a. op dagen georganiseerd worden wanneer anderen werken of bijvoorbeeld met Kerstmis. Stille armoede gaat ten slotte vaak gepaard met sociale isolatie.

Meer aandacht tijdens kerkdiensten

Wanneer er tijdens kerkdiensten meer aandacht wordt besteed aan de dienstverlening van de PCI, worden mensen op de hoogte gebracht van wat de PCI te bieden heeft. Ook kunnen de mensen die zich aangesproken voelen te helpen bij het verlenen van deze diensten hun vrijwillige medewerking bieden bij het organiseren van bijvoorbeeld de maaltijden.

Huisbezoeken ledenlijst

Door middel van de ledenlijst kan de PCI huisbezoeken afleggen. Op deze manier komt parochie St. Maarten het meest te weten over haar parochianen. Een huisbezoek geeft het contact gelijk een persoonlijk gevoel waardoor mensen misschien bereid zijn om openlijker te spreken over hun problemen. In een eigen en vertrouwde omgeving praten mensen vaak gemakkelijker.

Benadruk dat het niet alleen geldt voor leden van de parochie

Wat erg belangrijk is tijdens de benadering van mensen is het benoemen van de vrijblijvendheid van de kerk. Wanneer mensen denken dat er iets tegenover moet staan haken zij af. Het moet duidelijk zijn dat de kerk geen wederdienst verwacht en dat het niet noodzakelijk is dat men lid is van de kerk.

Andere organisaties benaderen voor samenwerking

Tijdens het onderzoek is duidelijk geworden dat professionele organisaties bereid zijn om met kerkelijke organisaties samen te werken. Op deze manier kunnen meerdere partijen hun krachten bundelen ter versterking van het bereiken van de doelgroep en de kwaliteit van de hulpverlening. Daarnaast kan de PCI misschien een bijdrage leveren aan de al bestaande hulp van deze organisaties. Doordat veel organisaties binnen de gemeenten zich bezig houden met armoede is het verstandig om bij deze organisaties te rade te gaan om te kijken waar mogelijk verbeteringen kunnen worden aangebracht of een eventuele samenwerking kan ontstaan.

Vergroot de kennis van medewerkers op het gebied van wet- en regelgeving

Wanneer de PCI aan de slag gaat met het benaderen van de doelgroep moet zij goed op de hoogte zijn van de wet- en regelgeving en sociale kaart van de gemeenten. Op deze manier kan zij samen met de hulpvragers bekijken waar er wel en geen recht op is en wat er wel en niet is aangevraagd. Op deze manier loopt de PCI niet het risico dat er financiële hulp geboden wordt op vlakken waarbij de gemeente ook van dienst kan zijn. Hierdoor houdt de kerk de financiële middelen over voor de hulpvragers die niet in aanmerking komen voor de bestaande regelingen. Daarnaast is het goed dat de medewerker kennis heeft van de sociale kaart in verband met doorverwijzingen.

Vervolgonderzoek

Als de PCI in contact komt met de stille armen is het belangrijk om te weten welke hulp er geboden moet worden of aan welke hulp er behoefte is. In dit onderzoek is daar geen antwoord op gegeven. Omdat het van belang is voor de doelgroep is het belangrijk dat hier onderzoek naar gedaan wordt.

9.3. Inhoudelijk document (extra)

Wanneer een gesprek wordt aangegaan met mensen die in armoede leven is het handig om een overzicht te hebben van het beleid binnen de gemeenten. Dit document kan ter ondersteuning gebruikt worden om te controleren of er nog mogelijkheden zijn om het inkomen te verruimen en/of de lasten te verminderen. Hieronder wordt kort weergegeven welke regelingen er binnen beide gemeenten zijn.

Beleid gemeente Zeist

✓ **ZeistPas:**

- Voor wie: Deze pas is voor alle inwoners van Zeist verkrijgbaar. Minima kunnen deze pas gratis ontvangen.
- Wat is het: Met deze pas kunnen de inwoners van Zeist kortingen krijgen op onder andere winkels, restaurants, theater en musea in Zeist.
- Waar: Deze pas is via internet en bibliotheek Zeist verkrijgbaar. Zie www.zeistpas.nl.
- Kosten: €10,- (Voor minima gratis)
- Doel: Maatschappelijk deelname.

✓ **Geld-Terug-Regeling:**

- Voor wie: Deze regeling geldt voor inwoners met een minimuminkomen.
- Wat is het: Kinderen tot 18 jaar ontvangen waardecoupons voor €200,- en volwassenen ontvangen voor €100,- waardecoupons. Door middel van waardecoupons kan men een vergoeding krijgen voor bijvoorbeeld lidmaatschap van een hobbyvereniging of een kaartje van de bioscoop of concert. De kosten moeten eerst zelf betaald worden. Daarna kunnen de waardecoupons met betalingsbewijs opgestuurd worden naar Bureau Geld-Terug-Regeling. Zij maken het bedrag over op de rekening. De coupons moeten per gezin worden aangevraagd.
- Waar: Deze regeling kan door middel van een aanvraagformulier aangevraagd worden op www.zeistpas.nl.
- Doel: Maatschappelijke deelname.

✓ **Collectieve ziektekostenverzekering:**

- Voor wie: Deze regeling geldt voor inwoners van de gemeente Zeist met een minimuminkomen tot 110%.
- Wat is het: Deze regeling komt de inwoners van Zeist met een minimuminkomen tot 110% tegemoet in de kosten voor de zorgverzekering. Voor de gemeente Zeist bedraagt deze tegemoetkoming €15,- per persoon per maand.
- Waar: De aanvraag kan worden ingediend bij de Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug.
- Doel: Tegemoetkoming ziektekosten.

✓ **Kwijtscheldingen:**

- Voor wie: Inwoners van de gemeente Zeist kunnen in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijk kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Of men hiervoor in aanmerking komt hangt af van het inkomen, vermogen en de woonlasten.
- Wat is het: Kwijtschelding voor onroerend zaakbelasting en afvalstoffenontheffing.
- Waar: De aanvraag moet worden ingediend bij de gemeente Zeist.
- Doel: Vermindering vaste lasten.

Beleid gemeente Utrechtse Heuvelrug

✓ **Regeling maatschappelijk verkeer:**

- Voor wie: Deze regeling geldt voor inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug met een minimuminkomen tot 110%.
- Wat is het: Deze regeling houdt in dat men een vergoeding van €125,- per persoon per jaar ontvangt voor maatschappelijke deelname. Denk hierbij bijvoorbeeld aan contributies/lidmaatschappen, bibliotheek, museum, tv etc. Deze vergoeding moet per gezin aangevraagd worden.
- Waar: Aanvraag kan ingediend worden bij de Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug.
- Doel: Maatschappelijke deelname.

✓ **Eenmalige uitkering:**

- Voor wie: Deze uitkering is bestemd voor 65-plussers en chronisch zieken met een minimuminkomen tot 110%.
- Wat is het: Het gaat hier om een eenmalige uitkering van €100,- per persoon per jaar.
- Waar: Aanvraag kan ingediend worden bij de Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug.
- Doel: Tegemoetkoming 65-plussers en chronisch zieken.

✓ **Collectieve ziektekostenverzekering:**

- Voor wie: Deze regeling geldt voor inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug met een minimuminkomen tot 110%.
- Wat is het: Deze regeling komt de inwoners van Utrechtse Heuvelrug met een minimuminkomen tot 110% tegemoet in de kosten voor de zorgverzekering. Voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug bedraagt deze tegemoetkoming €20,- per persoon per maand.
- Waar: Aanvraag kan ingediend worden bij de Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug.
- Doel: Tegemoetkoming ziektekosten.

✓ **Vergoeding zwemlessen zwemdiploma A:**

- Voor wie: Voor inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug met een minimuminkomen tot 110% en kinderen onder de 18 jaar welke zwemlessen volgen voor het diploma A.
- Wat is het: Deze regeling biedt een maximale vergoeding van €645,- per jaar
- Waar: Aanvraag kan ingediend worden bij de Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug.
- Doel: Tegemoetkoming ouders in kosten voor de kinderen.

✓ **Vergoeding internetaansluiting:**

- Voor wie: Voor inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug met een minimuminkomen tot 110% met één of meer kinderen vanaf groep 8 van de basisschool maar onder de 18 jaar.
- Wat is het: Een vergoeding voor de internetaansluiting van €10,- per gezin per maand.
- Waar: Aanvraag kan ingediend worden bij de Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug.
- Doel: Maatschappelijke deelname kinderen.

✓ **Vergoeding kosten ouderbijdrage peuterspeelzalen:**

- Voor wie: Voor inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug met een minimuminkomen tot 110% met kinderen tussen de 2 en de 4 jaar die naar een peuterspeelzaal gaan welke gelegen is in gemeente Utrechtse Heuvelrug.
- Wat is het: Een vergoeding van de totale kosten van de ouderbijdrage voor peuterspeelzalen tot maximaal €825,- per jaar.
- Waar: Aanvraag kan ingediend worden bij de Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug.
- Doel: Maatschappelijke deelname.

✓ **Kwijtscheldingen:**

- Voor wie: Inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug kunnen in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van gemeentebelastingen. Of men hiervoor in aanmerking komt hangt af van het inkomen, het vermogen en de woonlasten.
- Wat is het: Kwijtschelding voor afvalstoffenheffing en hondenbelasting.
- Waar: Aanvraag moet worden ingediend bij de gemeente Utrechtse Heuvelrug.
- Doel: Vermindering vaste lasten.

Bijlage 1: Lijst met afkortingen

ANBO	Algemene Nederlandse Bond voor Ouderen
AOW	Algemene Ouderdomswet
Awir	Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
KBO	Katholieke Bond voor Ouderen
PCI	Parochiële Caritasinstelling
RSD	Regionale Sociale Dienst
SJD	Sociaal Juridische Dienstverlening
SJD'er	Sociaal Juridisch Dienstverlener
SWD	Stichting Welzijn Driebergen
TW	Toeslagenwet
UWV	Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
Wazo	Wet arbeid en zorg
Wamil	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening militairen
WAZ	Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen
Wi	Wet inburgering
WIJ	Wet investeren in jongeren
Wht	Wet op de huurtoeslag
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
Wko	Wet kinderopvang
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet werk en bijstand
Wzt	Wet op de zorgtoeslag
ZW	Ziektewet
ZZP'ers	Zelfstandigen zonder personeel

Bijlage 2: Bronnenlijst

Boeken:

- E. Smolenaars (2008) 'Armoede live! *Analyse in beeld, woord en geluid van vijf trends in een rijke samenleving*'. 1^e druk, Aksant: Amsterdam.
- J. de Savornin Lohman & H. Raaf (2008) 'In de frontlinie tussen hulp en recht'. Derde herziene druk, Couthino: Bussum.
- J. Schrauwen (2009) 'Dossier armoede in Nederland 2009'. 1^e druk, Werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA: 's Hertogenbosch.
- S.F. den Daas (2006) Reader 'Dienstverlening bij schulden'. Hogeschool Utrecht, Faculteit Maatschappij en Recht.
- T. Chessa, T. van der Hoek, E. Snel (2001) 'Kinderen in armoede. *Opgroeien in de marge van Nederland*'. 1^e druk, Van Gorcum: Assen.
- W. Trommel & R. van de Veen (2004) 'De herverdeelde samenleving, De ontwikkeling en herziening van de Nederlandse verzorgingsstaat'. Eerste druk, Amsterdam University Press: Amsterdam.

Onderzoeken:

- Centraal Bureau voor de Statistiek (2009) 'Lage inkomens, kans op armoede en uitsluiting 2009'. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag. Geraadpleegd op: 08-08-2010. 4 CBS, lage inkomens, kans op armoede en uitsluiting 2009.
- Centraal Bureau voor de Statistiek & Sociaal en Cultureel Planbureau (2005) 'Armoedemonitor 2005'. Sociaal Cultureel Planbureau: Den Haag.
- G. Jehoel-Gijsbers (2009) 'Kunnen alle kinderen meedoen? *Onderzoek naar de maatschappelijke participatie van arme kinderen*'. Sociaal Cultureel Planbureau: Den Haag.
- R. van Nistelrooij (2004) 'Met de neus in de wind. *Een verkennend en beschrijvend onderzoek naar ervaringen van veertien volwassenen van 28 tot 37 jaar die opgegroeid zijn in een gezin met een minimuminkomen*'. Stichting de Vonk: Tilburg.
- R. van Nistelrooij (2006) 'Drempels voor deelname. *Een activerend onderzoek naar belemmeringen in het gebruik van voorzieningen in Cuijk voor kinderen en jongeren uit gezinnen met een laag inkomen*'. Stichting de Vonk: Tilburg.

Kranten/tijdschriften:

- Denktank Armoedebestrijding (2004) 'Doen en meedoen, aanbevelingen van de Denktank armoedebestrijding om de participatie van kinderen en jongeren uit arme gezinnen te vergroten'. Drukkerij Pasklaar: Sittard.
- Landelijk Katholiek Diakonaal Beraad (2009) 'Diaconie en armoede, Er even uit'. Jaargang 22, nr. 1.
- Landelijk Katholiek Diakonaal Beraad (2009) 'Diaconie en armoede, Voedselbanken'. Jaargang 22, nr. 2.
- Landelijk Katholiek Diakonaal Beraad (2009) 'Diaconie en armoede, Uit de schulden'. Jaargang 22, nr. 3.
- P. Klinken, Nederlands Dagblad, 09-03-2010, 'Goede doelen wachten gouden eeuw'. Geraadpleegd op: 09-08-2010.
<http://www.nd.nl/artikelen/2010/maart/08/-goede-doelen-wachten-gouden-eeuw->, Goede doelen wachten gouden eeuw
- W. Bos, Centraal Bureau voor de Statistiek (2010) 'Armoedebeleid: De beleidsmatige minima, waar zit het risico op armoede?'. Geraadpleegd op: 02-09-2010.
<http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/65C93CCF-5006-446B-B39D-EC430A5F7D19/0/2010sociaalbestek04p10p13.pdf>
- W. van Meteren, Trouw, 02-12-2008, 'Voedselbank, horzel van de samenleving'. Geraadpleegd op: 06-08-2010.
http://www.trouw.nl/nieuws/nederland/article1913076.ece/Voedselbank__horzel_van_de_samenleving_.html

Internetsites:

- www.cbs.nl
- www.parochie-sintmaarten.nl
- www.rijksoverheid.nl
- www.rsdkrh.nl
- www.socialealiantie.nl
- www.zeistpas.nl

Bijlage 3: Wijk en buurt indeling gemeente Zeist

	Wijk en buurtindeling gemeente Zeist
Wijk 1	Zeist Centrum
11	Carre
12	Centrumschil Zuid
13.	Centrumschil Noord
14	Lyceumkwartier
15	Het Slot e.o.
Wijk 2	Zeist Noord
21	Patijnpark
22	Dijnselburg
23	Staatsliedenkwartier
24	Mooi Zeist
25	Vollenhove
26	Utrechtseweg
Wijk 3	Zeist West
31	Griffensteyn/Kersbergen
32	Nijenheim
33	Crosestein
34	Vogelwijk
35	Brugakker
36	De Clomp
37	Couwenhoven
38	Blikkenburg e.o.
39	Weidegebied
Wijk 4	Zeist Oost
41	Hoge Dennen
42	Kerckebosch
43	Driebergseweg
44	Station NS
45	Zeister Bos
46	Austerlitz
47	Verspr.huizen Austerlitz
Wijk 5	Den Dolder e.o
51	Huis ter Heide Zuid
52	Huis ter Heide Noord
53	Bosch en Duin
54	Beukbergen
55	Den Dolder Zuid
56	Den Dolder Noord
57	Soestdijkerweg e.o.

Bijlage 4: Gebruikte wetsartikelen

Wet Werk en Bijstand (WWB)

Art. 11 WWB: Rechthebbenden

1. Iedere in Nederland woonachtige Nederlander die hier te lande in zodanige omstandigheden verkeert of dreigt te geraken dat hij niet over de middelen beschikt om in de noodzakelijke kosten van bestaan te voorzien, heeft recht op bijstand van overheidswege.

2. Met de Nederlander, bedoeld in het eerste lid, wordt gelijkgesteld de hier te lande woonachtige vreemdeling die rechtmatig in Nederland verblijf houdt in de zin van artikel 8, onderdelen a tot en met e en l, van de Vreemdelingenwet 2000, met uitzondering van de gevallen, bedoeld in artikel 24, tweede lid, van Richtlijn 2004/38/EG.

3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen andere hier te lande woonachtige vreemdelingen dan de in het tweede lid bedoelde voor de toepassing van deze wet met een Nederlander gelijk worden gesteld:

a. ter uitvoering van een verdrag dan wel van een besluit van een volkenrechtelijke organisatie, of
b. indien zij, na rechtmatig verblijf te hebben gehouden in de zin van artikel 8, onderdelen a tot en met e en l, van de Vreemdelingenwet 2000, rechtmatig in Nederland verblijf hebben als bedoeld in artikel 8, onderdeel g of h, van die wet en zij aan de in die algemene maatregel van bestuur gestelde voorwaarden voldoen.

4. Het recht op bijstand komt de echtgenoten gezamenlijk toe, tenzij een van de echtgenoten geen recht op bijstand heeft.

Art. 32 WWB: Inkomen

1. Onder inkomen wordt verstaan de op grond van artikel 31 in aanmerking genomen middelen voorzover deze:

a. betreffen inkomsten uit of in verband met arbeid, inkomsten uit vermogen, een premie als bedoeld in artikel 31, tweede lid, onderdeel j, een kostenvergoeding als bedoeld in artikel 31, tweede lid, onderdeel k, inkomsten uit verhuur, onderverhuur of het hebben van een of meer kostgangers, socialezekerheidsuitkeringen, uitkeringen tot levensonderhoud op grond van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, voorlopige teruggave of teruggave van inkomstenbelasting, loonbelasting, premies volksverzekeringen en inkomensafhankelijke bijdragen als bedoeld in artikel 41 van de Zorgverzekeringswet, dan wel naar hun aard met deze inkomsten en uitkeringen overeenkomen; en
b. betrekking hebben op een periode waarover beroep op bijstand wordt gedaan

Art. 34 WWB: Vermogen

1. Onder vermogen wordt verstaan:

a. de waarde van de bezittingen waarover de alleenstaande of het gezin beschikt of redelijkerwijs kan beschikken, verminderd met de aanwezige schulden. De waarde van de bezittingen wordt vastgesteld op de waarde in het economische verkeer bij vrije oplevering;
b. middelen die worden ontvangen in de periode waarover algemene bijstand is toegekend, voorzover deze geen inkomen betreffen als bedoeld in de artikelen 32 en 33.

Art. 35 WWB: Individuele en categoriale bijzondere bijstand

1. Onverminderd paragraaf 2.2, heeft de alleenstaande of het gezin recht op bijzondere bijstand voorzover de alleenstaande of het gezin niet beschikt over de middelen om te voorzien in de uit bijzondere omstandigheden voortvloeiende noodzakelijke kosten van het bestaan en deze kosten naar het oordeel van het college niet kunnen worden voldaan uit de bijstandsnorm, de langdurigheidstoeslag, het vermogen en het inkomen voorzover dit meer bedraagt dan de bijstandsnorm, waarbij artikel 31, tweede lid, en artikel 34, tweede lid, niet van toepassing zijn. Het college bepaalt het begin en de duur van de periode waarover het vermogen en het inkomen in aanmerking wordt genomen.

3. In afwijking van het eerste lid kan bijzondere bijstand ook aan een persoon van 65 jaar of ouder, behorend tot een bepaalde categorie, worden verleend, zonder dat wordt nagegaan of ten aanzien van die persoon de hierna bedoelde kosten ook daadwerkelijk noodzakelijk zijn of gemaakt zijn, indien ten aanzien van de categorie waartoe hij behoort aannemelijk is dat die zich in bijzondere omstandigheden bevindt die leiden tot bepaalde noodzakelijke kosten van bestaan waarin de algemene bijstand niet voorziet en die de aanwezige draagkracht te boven gaan.

4. In afwijking van het eerste lid kan bijzondere bijstand ook aan een persoon, behorend tot een categorie chronisch zieken of gehandicapten, of met een hem ten laste komend kind dat tot die

categorie behoort, worden verleend met betrekking tot kosten in verband met chronische ziekte of handicap, zonder dat wordt nagegaan of ten behoeve van die persoon of dat kind die kosten ook daadwerkelijk noodzakelijk zijn of gemaakt zijn, indien ten aanzien van de categorie waartoe hij of dat kind behoort aannemelijk is dat die zich in bijzondere omstandigheden bevindt die leiden tot dergelijke noodzakelijke kosten van bestaan waarin de algemene bijstand niet voorziet en die de aanwezige draagkracht te boven gaan.

5. In afwijking van het eerste lid kan bijzondere bijstand ook aan een persoon, met een hem ten laste komend kind dat onderwijs of een beroepsopleiding volgt, worden verleend met betrekking tot kosten in verband met maatschappelijke participatie van dat kind, zonder dat wordt nagegaan of ten behoeve van dat kind die kosten ook daadwerkelijk noodzakelijk zijn of gemaakt zijn, indien ten aanzien van de categorie waartoe hij behoort aannemelijk is dat die zich in bijzondere omstandigheden bevindt die leiden tot dergelijke noodzakelijke kosten van bestaan waarin de algemene bijstand niet voorziet en die de aanwezige draagkracht te boven gaan.

6. In afwijking van het eerste lid kan bijzondere bijstand ook aan een persoon worden verleend in de vorm van een collectieve aanvullende ziektekostenverzekering zonder dat wordt nagegaan of ten aanzien van die persoon de kosten van die verzekering ook daadwerkelijk noodzakelijk zijn of gemaakt zijn.

7. Voor de toepassing van dit artikel wordt onder bijzondere bijstand niet verstaan langdurigheidstoelage als bedoeld in artikel 36

Art. 36 WWB: Langdurigheidstoelage

1. Het college verleent op aanvraag een langdurigheidstoelage aan een persoon van 21 jaar of ouder doch jonger dan 65 jaar, die langdurig een laag inkomen en geen in aanmerking te nemen vermogen als bedoeld in artikel 34 heeft en geen uitzicht heeft op inkomensverbetering

Artikel 76a. Toezicht door gemeenten

Met het toezicht op de naleving van deze wet zijn belast de bij besluit van het college aangewezen ambtenaren.

Toeslagenwet (TW)

Art. 2 TW.

1. Recht op toeslag heeft een gehuwde, die:

- a. recht heeft op loondervingsuitkering, en
- b. per dag een inkomen heeft dat lager is dan € 59,80[per 1 januari 2010: € 64,72] .

2. Recht op toeslag heeft een ongehuwde, die:

- a. recht heeft op loondervingsuitkering;
- b. een kind heeft jonger dan 18 jaar, dat niet als eigen kind, aangehuwd kind of pleegkind tot het huishouden van een ander behoort en voor wie hij op grond van de Algemene Kinderbijslagwet kinderbijslag ontvangt dan wel zal ontvangen, en
- c. per dag een inkomen heeft dat lager is dan € 54,61[per 1 januari 2010: € 61,31] .

3. Behoudens het vierde lid heeft voorts recht op toeslag een ongehuwde, die:

- a. recht heeft op loondervingsuitkering, en
- b. per dag een inkomen heeft dat lager is dan:
  - 1°. indien hij 23 jaar of ouder is: € 46,12[per 1 januari 2010: € 49,25] ;
  - 2°. indien hij 22 jaar is: € 35,29[per 1 januari 2010: € 38,45] ;
  - 3°. indien hij 21 jaar is: € 29,64[per 1 januari 2010: € 32,40] ;
  - 4°. indien hij 20 jaar is: € 24,76[per 1 januari 2010: € 27,05] ;
  - 5°. indien hij 19 jaar is: € 21,14[per 1 januari 2010: € 22,74] ;
  - 6°. indien hij 18 jaar is: € 19,06[per 1 januari 2010: € 19,49] .

4. Geen recht op toeslag heeft de in het derde lid bedoelde ongehuwde, die de leeftijd van 21 jaar nog niet heeft bereikt en behoort tot het huishouden van zijn ouders of pleegouders.

5. Zolang een gehuwde of ongehuwde geen recht heeft op een loondervingsuitkering omdat hem rechtens zijn vrijheid is ontnomen, heeft hij geen recht op toeslag.

6. Zolang een gehuwde of ongehuwde de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt, heeft hij geen recht op toeslag.

Art. 11 TW.

1. Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen stelt op aanvraag vast of recht op toeslag bestaat. De aanvraag wordt ingediend bij het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen

Wet investeren in jongeren (Wij)

Artikel 2. Jongere

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder jongere: een hier te lande woonachtige Nederlander van 16 jaar of ouder doch jonger dan 27 jaar.
2. Met de Nederlander, bedoeld in het eerste lid, wordt gelijkgesteld de hier te lande woonachtige vreemdeling die rechtmatig in Nederland verblijf houdt in de zin van artikel 8, onderdelen a tot en met e en l, van de Vreemdelingenwet 2000, met uitzondering van de gevallen, bedoeld in artikel 24, tweede lid, van Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) 1612/68 en tot intrekking van Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG (*PbEU* L 158).
3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen andere hier te lande woonachtige vreemdelingen dan de in het tweede lid bedoelde voor de toepassing van deze wet en de daarop berustende bepalingen met de Nederlander, bedoeld in het eerste lid, worden gelijkgesteld:
  - a. ter uitvoering van een verdrag, dan wel van een besluit van een volkenrechtelijke organisatie, of
  - b. indien zij, na rechtmatig verblijf te hebben gehouden in de zin van artikel 8, onderdelen a tot en met e en l, van de Vreemdelingenwet 2000, rechtmatig in Nederland verblijf hebben als bedoeld in artikel 8, onderdeel g of h, van die wet en zij aan de in die algemene maatregel van bestuur gestelde voorwaarden voldoen.

Artikel 5. Inkomensvoorziening, inkomensvoorzieningsnorm en werkleeraanbod

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
  - *inkomensvoorziening*: de inkomensvoorziening, bedoeld in artikel 24;
  - *werkleeraanbod*: het aanbieden van algemeen geaccepteerde arbeid, een voorziening gericht op arbeidsinschakeling, waaronder begrepen scholing, opleiding of sociale activering alsmede ondersteuning bij arbeidsinschakeling;
  - *inkomensvoorzieningsnorm*: de op grond van de artikelen 26 tot en met 29 op de jongere van toepassing zijnde norm, vermeerderd of verminderd met de op grond van de artikelen 30 tot en met 35 door het college vastgestelde verhoging of verlaging.
2. Onder scholing of opleiding als bedoeld in het eerste lid wordt niet verstaan uit 's Rijks kas bekostigd onderwijs.

Artikel 11. Opdracht college

1. Het college is verantwoordelijk voor het doen van een werkleeraanbod.
2. Het college is verantwoordelijk voor het verstrekken van een inkomensvoorziening.
3. Het college werkt bij de uitvoering van het eerste lid samen met het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen.
4. Het college kan de uitvoering van deze wet, behoudens de vaststelling van de rechten en plichten van de jongere en de daarvoor noodzakelijke beoordeling van zijn omstandigheden, door derden laten verrichten. Het college kan de in de eerste zin bedoelde vaststelling en beoordeling mandateren aan bestuursorganen.
5. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot het vierde lid.

Artikel 12. Opdracht gemeenteraad

1. De gemeenteraad stelt bij verordening regels met betrekking tot:
  - a. de inhoud van een werkleeraanbod;
  - b. het verlagen van het bedrag van de inkomensvoorziening, bedoeld in artikel 41, eerste lid;
  - c. het bestrijden van misbruik en oneigenlijk gebruik van deze wet;
  - d. de wijze waarop jongeren, of hun vertegenwoordigers worden betrokken bij de uitvoering van deze wet;
  - e. het verhogen en verlagen van de norm, bedoeld in artikel 35.
2. De regels bedoeld in het eerste lid, onderdeel d, hebben in ieder geval betrekking op de wijze waarop:
  - a. periodiek overleg wordt gevoerd met de jongeren of hun vertegenwoordigers;
  - b. de jongeren of vertegenwoordigers onderwerpen voor de agenda van dit overleg kunnen aanmelden;
  - c. de jongeren of vertegenwoordigers worden voorzien van de voor een adequate deelname aan het overleg benodigde informatie.

Artikel 13. Recht op werkleeraanbod

1. Recht op een werkleeraanbod heeft desgevraagd:
  - a. de jongere die zich in de leeftijdscategorie van 16 tot en met 17 jaar bevindt, geen scholing of opleiding volgt, minder dan 16 uur per week arbeid verricht en die heeft voldaan aan de kwalificatieplicht, bedoeld in paragraaf 2a van de Leerplichtwet 1969, dan wel aan wie een vrijstelling van die kwalificatieplicht is verleend;
  - b. de jongere die zich in de leeftijdscategorie van 18 tot en met 26 jaar bevindt en wiens in aanmerking te nemen inkomen lager is dan de inkomensvoorzieningsnorm, waarbij voor het in aanmerking te nemen inkomen het inkomen van de echtgenoot buiten beschouwing wordt gelaten.
2. Het recht, bedoeld in het eerste lid, bestaat jegens het college van de gemeente waar de jongere woonplaats heeft als bedoeld in de artikelen 10, eerste lid, en 11 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat het recht op een werkleeraanbod van een jongere zonder adres als bedoeld in artikel 1 van de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens bestaat jegens het college van een bij die maatregel aan te wijzen gemeente.
4. Het college, bedoeld in het derde lid, verbindt aan het werkleeraanbod aan een jongere zonder adres als bedoeld in artikel 1 van de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens de verplichting dat hij aangifte doet van een door het college ter beschikking gesteld briefadres als bedoeld in artikel 1 van die wet.

Artikel 14. Vaststellen recht op werkleeraanbod

1. Het college stelt het recht op een werkleeraanbod op aanvraag vast.
2. Het college legt in een rapportage de wensen van de jongere ten aanzien van het werkleeraanbod vast alsmede de wijze waarop deze wensen bij de vaststelling van aard, omvang en plaats van het werkleeraanbod zijn betrokken.

Artikel 15. Aanvraag bij het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen

1. De aanvraag voor een werkleeraanbod is gericht tot het college jegens wie het recht op een werkleeraanbod bestaat en wordt overeenkomstig artikel 30c van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen ingediend bij het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen. Na de overdracht van de aanvraag door het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen aan het college op grond van artikel 30c, vijfde lid, van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen wordt de aanvraag verder behandeld door het college.
2. Indien het een aanvraag betreft van een jongere die in een inrichting verblijft, dan wel van een jongere zonder adres als bedoeld in artikel 1 van de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens wordt, in afwijking van het eerste lid, de aanvraag ingediend bij het college.
3. De gemeenteraad kan, in overeenstemming met het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, bij verordening categorieën van aanvragen vaststellen die, in afwijking van het tweede lid, bij het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen worden ingediend.

Artikel 24. Recht op inkomensvoorziening

1. De jongere van 18 jaar of ouder, die een aanvraag als bedoeld in artikel 14 heeft ingediend, heeft recht op een inkomensvoorziening indien:
  - a. er geen in aanmerking te nemen vermogen is, en
  - b. het in aanmerking te nemen inkomen lager is dan de inkomensvoorzieningsnorm.
2. De inkomensvoorziening wordt toegekend vanaf de dag waarop het recht is ontstaan, te rekenen vanaf de datum van de aanvraag, bedoeld in artikel 14.
3. Artikel 13, tweede tot en met vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
4. Indien en zolang er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat de jongere zonder hulp niet in staat is tot een verantwoorde besteding van zijn bestaansmiddelen, kan het college:
  - a. aan de inkomensvoorziening de verplichting verbinden dat de jongere eraan meewerkt dat het college in naam van de jongere noodzakelijke betalingen uit de toegekende inkomensvoorziening verricht;
  - b. de inkomensvoorziening in natura verstrekken.

Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir)

Art. 1 Awir: Toepassingsgebied

1. Deze wet geldt voor inkomensafhankelijke regelingen.

3. Onder inkomensafhankelijke regelingen worden verstaan bij of krachtens wet vastgestelde regelingen die natuurlijke personen aanspraak geven op een financiële bijdrage van het Rijk in kosten of bijdrageverplichtingen, waarbij de hoogte van de bijdrage in die regelingen afhankelijk is gesteld van draagkracht

Wet op de huurtoeslag (Wht)

Art. 7 Wht.

1. Het recht op en de hoogte van de huurtoeslag is afhankelijk van de draagkracht, waaronder begrepen het vermogen, van de huurder, diens partner en de medebewoners.

2. Ten aanzien van een bepaalde woning kan slechts aan één huurder een huurtoeslag worden toegekend

Art. 14 Wht.

1. Het norminkomen bedraagt:

a. € 16 948,69 [Red: per 1 januari 2010: € 21 450] bij een eenpersoonshuishouden;

b. € 22 711,70 [Red: per 1 januari 2010: € 29 125] bij een meerpersoonshuishouden;

c. € 15 042,81 [Red: per 1 januari 2010: € 19 100,27] bij een eenpersoonsouderenhuishouden;

d. € 19 625,99 [Red: per 1 januari 2010: € 25 284,11] bij een meerpersoonsouderenhuishouden

Wet op de zorgtoeslag (Wzt)

Art. 1 lid 2 Wzt.

2. De hoogte van de zorgtoeslag is afhankelijk van de draagkracht.

Art. 5 lid 1 Wzt.

1. De Belastingdienst/Toeslagen is belast met de uitvoering van deze wet.

Wet kinderopvang (Wko)

Art. 1.1a lid 2 Wko.

2. De uitvoering van het toekennen, uitbetalen en terugvorderen van de kinderopvangtoeslag is opgedragen aan de Belastingdienst/Toeslagen.

Art. 1.5 lid 1 Wko.

1. Een ouder heeft aanspraak op een kinderopvangtoeslag in de door hem of zijn partner te betalen kosten jegens het Rijk onderscheidenlijk aanspraak op een tegemoetkoming in de door hem of zijn partner te betalen kosten van kinderopvang jegens de gemeente of jegens het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, indien het betreft:

a. kinderopvang in een geregistreerd kindercentrum; of

b. gastouderopvang in een geregistreerde voorziening voor gastouderopvang die plaatsvindt door tussenkomst van een geregistreerd gastouderbureau

Art. 1.7 lid 1 Wko.

1. De hoogte van de kinderopvangtoeslag is afhankelijk van:

a. de draagkracht, en

b. de kosten van kinderopvang per kind die worden bepaald door:

1°. het aantal uren kinderopvang per kind in het berekeningsjaar,

2°. de voor die kinderopvang te betalen prijs, met inachtneming van het bedrag, bedoeld in het tweede lid, en

3°. de soort kinderopvang

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Art. 1 lid 1 onder c Wmo.

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

c. maatschappelijke opvang: het tijdelijk bieden van onderdak, begeleiding, informatie en advies aan personen die, door een of meer problemen, al dan niet gedwongen de thuissituatie hebben verlaten en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving;

Art. 1 lid 1 onder g Wmo.

g. maatschappelijke ondersteuning:

- 1°. het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten;
- 2°. op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden;
- 3°. het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning;
- 4°. het ondersteunen van mantelzorgers daar onder begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen indien zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarnemen, alsmede het ondersteunen van vrijwilligers;
- 5°. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;
- 6°. het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer;
- 7°. het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd;
- 8°. het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen;

Art. 19 Wmo.

1. De hoogte van de financiële tegemoetkomingen kan voor de verschillende soorten van maatschappelijke ondersteuning verschillend worden vastgesteld en mede afhankelijk gesteld worden van het inkomen van degene aan wie maatschappelijke ondersteuning is verleend en van zijn echtgenoot.

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de financiële tegemoetkomingen.

Bijlage 5: Vergoeding activiteiten Geld-Terug-Regeling.

Abonnement culturele voorstellingen (muziek, toneel, enz.)
Abonnement dansschool
Abonnement tijdschrift en krant
Abonnement telefoon en internet
Activiteiten St. Omnium en Meander
Bioscoop
Computer, aanschaf
Computercursussen
Concerten
Cursussen, educatie en inburgering
Cursussen op cultureel terrein
Dierentuin/pretpark/museum
Fiets (reparatie)
Fitness en sportscholen
Kindervakantieweek Lobbus
Lidmaatschap bibliotheek
Lidmaatschap buurt-/wijkvereniging
Lidmaatschap consumentenorganisatie
Lidmaatschap gehandicaptenorganisatie
Lidmaatschap hobbyvereniging
Lidmaatschap Kunstuitleen
Lidmaatschap Kruisvereniging
Lidmaatschap organisatie van allochtonen
Lidmaatschap ouderenbond
Lidmaatschap patiëntenorganisatie
Lidmaatschap scouting
Lidmaatschap speeltuinvereniging
Lidmaatschap sportverenigingen
Lidmaatschap toneel-, dans-, muziek- of zangvereniging
Lidmaatschap vakbond
Museumjaarkaart / CJP-kaart
NS Voordeelurenkaart, bus- en treinkaartjes
Paspoort, identiteitsbewijs, rijbewijs en pasfoto's daarvoor
Peuterspeelzalen
Schoolexcursies
Schoolreisjes
Schriftelijke cursussen
Seizoenskaart sportverenigingen
Volksuniversiteit, Teleac, Open Universiteit
Zwemabonnement, meerbadenkaart
Zwemles

Bijlage 6: Feedback werkveld

Persoonsgegevens

Naam : C.E.J. van Loon
Adres werkplek : Bosstraat 19b
Telefoonnummer : 06-28423600
Functie : Pastor en diaken
Datum : 20 november 2010
Handtekening : .....

Presentatie:

Wat is de algemene indruk over de presentatie?

Jolien begeeft zich goed in een vreemde groep. In alle rust vertelde zij haar verhaal. Men luisterde geboeid. Op de vragen die gesteld werden, gaf zij adequaat antwoord. Uit de antwoorden bleek dat ze goed ingewerkt was en inhoudelijk diep op de stof in kon gaan.

Wat vindt u van de keuze van de presentatievorm?

Jolien had ervoor gekozen te werken met een hand out. Dit vond ik prima. De power point is het middel waar tegenwoordig iedereen op teruggrijpt. Met het paper dat zij ons gaf werd de lijn van haar presentatie inzichtelijk. Dat was helder.

Inhoudelijk:

Is het onderwerp zoals het in het afstudeerproject is uitgewerkt actueel? In welk opzicht?

In alle kerken, katholiek en protestant, is het onderwerp actueel. Steeds weer vraagt men zich af hoe men iets voor mensen die tekort komen, kan betekenen. Vaak zijn er binnen de kerken mogelijkheden om te helpen, maar zijn de hulpvragers moeilijk te vinden. De scriptie van Jolien geeft een aantal heldere punten waarmee men in de parochie aan het werk kan.

Levert het afstudeerproject een bijdrage aan de ontwikkeling van bepaalde sociaal juridische problematiek?

Ja, door de crisis is armoede een actueel onderwerp. D.m.v. de hulp die de Parochiële Caritas Instelling biedt, kan het inkomen van de hulpvragers verruimd worden. Door te zoeken naar verruiming van het inkomen wordt er een bijdrage geleverd aan deze problematiek.

Is het onderwerp zoals het is uitgewerkt relevant voor de SJD-praktijk? In welk opzicht?

Ja, armoede en de doelgroep is relevant voor de SJD-praktijk. Doordat de PCI in contact kan komen met de doelgroep kan zij hulp bieden wanneer het binnen professionele organisaties niet meer mogelijk is. Daarnaast kan de PCI doorverwijzen naar en samenwerken met de organisaties waar de SJD'er werkzaam is.

Is het onderwerp/thema voldoende uitgewerkt? Welke aspecten of vragen zijn blijven liggen?

De scriptie van Jolien biedt een eerste aanzet. Een follow up zou door een andere student gedaan kunnen worden. Dan zou het vooral gaan om de vraag hoe de conclusies van Jolien te implementeren zijn.

Zijn er verbeterpunten aan te geven wat betreft de inhoud van het onderwerp?

Neen.

Zijn er verbeterpunten aan te geven wat betreft de vorm van het afstudeerproject?

Neen.

Zijn de conclusies en aanbevelingen voldoende onderbouwd?

Ja.

Overige opmerkingen:

Wij hebben heel plezierig met Jolien samengewerkt en zijn erg blij dat zij voor dit onderwerp gekozen heeft.

Reflectieverslag

De presentatie heeft plaatsgevonden aan de Bosstraat 1 te Driebergen-Rijsenburg. Dit is de woning van mijn opdrachtgever van de PCI, C. van Loon. Bij deze presentatie waren de volgende personen aanwezig; dhr. C. van Loon (opdrachtgever PCI), dhr. R. Teeuwen (opdrachtgever PCI), mevr. E. Coompe, dhr. J. Res en dhr. C. Kavelaars. Voor de presentatie heb ik deze personen de uitwerking van mijn onderzoek toegezonden zodat zij alvast kennis konden nemen van de inhoud. De presentatie is gestart met een voorstelronde en had daarna de volgende opbouw; het onderwerp en de probleemomschrijving, de doelstelling, de vraagstelling, literatuuronderzoek, veldonderzoek, conclusie en de aanbevelingen.

Om de opbouw en de inhoud van de presentatie overzichtelijk te maken en te houden, heb ik gebruik gemaakt van een hand-out.

Dhr. C. van Loon heeft zowel op de presentatie als inhoudelijk feedback gegeven. Aan het begin van de presentatie heb ik bovenstaande vragenlijst overhandigt waarna, na overleg, is besloten dat dhr. C. van Loon deze in zou vullen. Door middel van deze vragenlijst komen alle verplichte punten voor feedback aan bod.

De verkregen feedback ervaar ik als positief. Door de presentatie goed voor te bereiden kon ik een duidelijk en samenhangend verhaal vertellen. Wanneer er vragen waren kon ik hier een adequaat antwoord op geven. Daarnaast merkte ik dat er aandachtig geluisterd werd wat mij een rustig gevoel gaf. Door middel van de hand-out kon iedereen de presentatie goed volgen. Deze hand-out was tevens een geheugensteun voor mij waardoor ik geen belangrijke informatie oversloeg.

De werkvelddeskundigen waren zeer te spreken over de aanbevelingen. Met deze aanbevelingen kunnen zij in contact komen met de doelgroep. Daarnaast zal er een vervolgonderzoek gedaan moeten worden om erachter te komen aan welke vorm van hulp er precies behoefte is bij de doelgroep.

De werkvelddeskundige is van mening dat er wat betreft inhoud van het onderwerp en de vorm van het afstudeerproject geen verbeterpunten zijn. Deze mening deel ik uiteraard met de werkvelddeskundige en bevestigd voor mij nogmaals de tevredenheid van de opdrachtgever.

Tijdens de afronding van mijn presentatie werd de vraag gesteld of ik bereid was om tijdens een bijeenkomst in de parochie st. Maarten deze presentatie nogmaals te verzorgen. De werkvelddeskundige gaf aan dat er van PCI's uit andere gemeenten het verzoek binnengekomen was om daar ook een presentatie te verzorgen. Dit geeft nogmaals aan hoe actueel het onderwerp is. Meerdere PCI's kampen met deze problematiek en willen daarom graag gebruik maken van dit onderzoek. Daarnaast ben ik, evenals de werkvelddeskundige, van mening dat het onderwerp relevant is voor de SJD-praktijk. Binnen verschillende beroepen komt de SJD'er in contact met stille armen. De PCI kan o.a. hulp bieden wanneer dit binnen professionele organisaties niet meer mogelijk is.

Bijlage 7: Vragenlijst werkvelddeskundigen

1. Wat doet uw organisatie?
2. Wat is uw rol?
3. Wat is de betrokkenheid van uw organisatie bij armoede?
4. Is er sprake van armoede binnen deze regio? Zo ja, bij welke groep mensen?
5. Bent u bekend met het begrip stille armoede?
6. Heeft uw organisatie met stille armoede te maken? Zo ja, op welke wijze?
7. Hoe komt uw organisatie erachter dat mensen tot de doelgroep van stille armen behoren?
8. Hoe komt uw organisatie de stille armen op het spoor en via welke weg komt u in contact met deze doelgroep? (bijvoorbeeld andere instanties of eigen initiatief van de cliënt)
9. Hoe benaderd uw organisatie deze doelgroep?
10. Welke wegen worden er bewandeld met deze mensen?
11. Waar worden cliënten naar doorverwezen?
12. Is de organisatie op de hoogte van instanties zoals de PCI? Zo ja, op welke wijze?
13. Wat is uw visie op de rol van een kerk en andere liefdadigheidsinstellingen?
14. Ziet u een rol weggelegd voor kerken? Zo ja, welke rol ziet u weggelegd voor kerken?
15. Hoe komt het volgens de werkvelddeskundigen dat, ondanks allerlei organisaties, er toch mensen tussen wal en schip vallen?

Bijlage 8: Samenvatting

In Nederland is er sprake van relatieve armoede. Degene die in armoede leeft heeft minder dan de ander en blijft achter bij het gemiddelde welvaartspeil in het land. Omdat er in Nederland nog steeds sprake is van taboe wanneer het om armoede gaat, durven mensen hier niet mee naar buiten te komen. De armoede speelt zich vaak af achter de voordeur waardoor we kunnen spreken van stille armoede. In een verzorgingsstaat als Nederland zijn er diverse wetten en regels opgesteld om ervoor zorgen dat niemand in Nederland in absolute armoede hoeft te leven en in zijn eerste levensbehoefte moet kunnen voorzien.

Binnen de gemeente Zeist is de kans op stille armoede vooral aanwezig onder personen jonger dan 65 jaar met een inkomen uit uitkering, eenpersoonshuishoudens en inwoners van Zeist Noord. Dit jaar leven 870 huishoudens van een bijstandsuitkering en is in de gemeente Zeist 440 keer de langdurigheidstoelage toegekend.

Binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug leven 1.176 huishoudens van een inkomen tot 105% van het sociaal minimum en ontvangen 360 huishoudens een bijstandsuitkering.

Binnen de gemeente Zeist leeft 6.9% van de huishoudens van een inkomen tot 105% van het sociaal minimum. Binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug gaat het om 6% van de huishoudens.

De gemeente Zeist houdt zich niet specifiek bezig met stille armoede. Wel is men actief op het gebied van minima. Binnen de gemeente Zeist is er een minimabeleid. Dit beleid komt de inwoners van de gemeente met een laag inkomen tegemoet. Door dit beleid wordt ervoor gezorgd dat de inwoner kan blijven participeren in de maatschappij. Inwoners van Zeist krijgen de mogelijkheid om niet noodgedwongen te hoeven bezuinigen op maatschappelijke deelname. Wanneer men op of onder de beleidsmatige inkomensgrens leeft, komt men gezien de inkomenseis voor alle regelingen in aanmerking. Hier zal men zelf een beroep op moeten doen. Omdat er bij stille armoede vaak sprake is van schaamte en onwetendheid omtrent bestaande regelingen, is het goed dat de PCI op de hoogte is van de regelingen zodat zij bij contact met de stille armen hen kan wijzen op de mogelijkheden tot verruiming van het inkomen.

Ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug houdt zich niet specifiek bezig met stille armoede. Zij is wel actief op het gebied van minima. In tegenstelling tot de gemeente Zeist is het minimabeleid van de gemeente Utrechtse Heuvelrug een stuk uitgebreider en wordt er rekening gehouden met verschillende doelgroepen. Wanneer men op of onder de beleidsmatige inkomensgrens leeft, komt men gezien de inkomenseis voor alle regelingen in aanmerking. Ook hier wordt er van de inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug een inspanning verwacht; om een financiële tegemoetkoming of een korting te krijgen zal iemand daar zelf een aanvraag voor moeten indienen. Ook hierbij geldt dat het goed is wanneer de PCI op de hoogte is van deze regelingen zodat zij bij contact met de doelgroep hen kan wijzen op de mogelijkheden tot verruiming van het inkomen.

Het antwoord op de vraag op welke manier de organisaties de stille armen bereiken is niet positief te noemen. Geen van de organisaties gaat echt actief op zoek naar stille armoede. Het is natuurlijk ook lastig om mensen op te sporen die hun armoede verborgen houden maar dat professionele organisaties hier nauwelijks actief mee bezig zijn is schokkend. Je zou dan ook de vraag kunnen

stellen 'Zijn de armen stil of zijn de organisaties doof?'. De wisselwerking tussen het inactieve beleid van hulpverlenende organisaties met betrekking tot stille armoede en het feit dat stille armen zich vaak schamen voor hun (financiële) situatie zorgt ervoor dat stille armoede blijft bestaan.

Uit de informatie van verschillende werkvelddeskundigen is wel duidelijk op te maken dat zij, wanneer het gaat om stille armoede, de rol van een kerk als positief ervaren. Daarnaast is het zelfs zo dat professionele organisaties bereid zijn en de mogelijkheid hebben om samen te werken met een PCI. Hierdoor wordt de bereikbaarheid van de doelgroep vergroot en is ook de kans dat er aan meer mensen hulp geboden kan worden veel groter.

Volgens de medewerkers van de PCI is stille armoede een belangrijk maar onderschat probleem. Dit maakt hen er bewust van dat in contact komen met deze doelgroep niet vanzelf zal gaan. De PCI is bereid om te doen wat nodig en mogelijk is. Als organisatie staan zij dicht bij de mensen waardoor zij een eigen plan kunnen trekken wanneer het gaat om het bereiken van stille armen en het verlenen van hulp.

De PCI beschikt over financiële middelen om de wijze waarop zij met stille armen in contact kan komen te bekostigen en om deze doelgroep hulp te kunnen bieden. Ook zijn er vrijwilligers die graag met de doelgroep aan de slag willen gaan. Omdat de doelgroep lastig te bereiken is zal de PCI zelf actief op zoek moeten gaan naar de stille armen.

Dit kan de PCI bereiken door middel van de volgende punten;

- Vermeldingen op de website
- Folders verspreiden
- Vermelden in het mededelingenblad
- Het organiseren van maaltijden
- Meer aandacht tijdens kerkdiensten
- Huisbezoeken ledenlijst
- Benadruk dat het niet alleen geldt voor leden van de parochie
- Andere organisaties benaderen voor samenwerking
- Vergroot de kennis van medewerkers op het gebied van wet- en regelgeving
- Vervolgonderzoek